Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1992 МАЙ 14
Хүхэгшэн могой hарын 13
ЧЕТВЕРГ
гараган 5
№ 92 (18451)
сэн 6 мүн

Хабарай тарилга-92

ДУУГАА ДАБТАХАГҮЙБДИ

...жэлэй ямар-...г нойтон ба-...абартаа-зундаа ...мал, талын ...дахаяа hана-...ангаяа хаба-...болзорые зааг-...гүй, газарай ...hан шниг ной-...эглэжэ шадаха ...удха шанар-...унгэрэгшэ жэ-...гэршэлэн ха-...ондо хабарай ...ын дан ороо-...эрэhээ тарыа-...ургаса схээр ...Гектар бүри-...ер тарыа аба-...нэ дүнгоороо ...лээд хойгуур ...оо юм.

...о энэ алдуугаа ..., мүн үбэлдөө ..., тэрэнтэлэн ...ойтоной hайса ...ай хүрьhэнэй ...hан дээрэнь ...малнуудаа гол түлэб майн 20 болотор тарижа дүүргэхэ зорилго табинабди.

Энэ жэлдэ ажахыдамнай хамта 3620 гектарта хабарай тарилга хэгдэхэ зэргэтэй. Түрүүшын ээлжээндэ сэбэр паар дээрээ 785 гектарта шэнинсэ тарижа эхилээбди. Тэрэнэй удаа 1286 гектарта обёосой үрэhэн таригдаха юм. Мүн эдэл үдэрнүүдтэ 80 гектарта хара тарыан таригдаха байна.

Энэ жэлдэ үрэhэез үбэлдөө hайнаар сэбэрлээд, хабар тарихын урда үшөө дахин хиидхэжэ, үлүү нойтынсь хатаажа, таринабди. Эндэ тоогуудые даагшад Баирма Цыбенова, Дыма Дугарова гэгшэдэй оролдолгые тэмдэглэхээр.

Трактор, машинануудай хэр-аэргэ бэлдэгдэhэн тухай хэлэбэл, тэрэмнай эрхим hайнаар заhабарилагданхай гэхын аргагүй ааб даа. Бүхы юумэнэй дутуу ядуу байхада, хайшан гээд техникые 100 процент бэлэн болгожорхихобши даа. Мэдээжэ ха юм.

Тиибэ лабашье тэдэмнай хабарай тарилгын үедэ муу бэшээр ябажа гарахал ёhотой гэжэ hананабди.

Мүнөө тракторно-тарыан ажалай хоёр бригадын (бригадирнуудынь Саян Жамьяндабаев, Александр Цыренжапов) механизаторнуудаа эртын тарилгада жэгдэрэн оронхой. Эдэ үдэрнүүдтэ тарыалан дээрэ К-700 түхэлэй—2, ДТ-75 түхэлэй—9, МТЗ түхэлэй—4 тракторнуудhаа бүридэhэн арбаад агрегат хүдэлгэгдөө. Тэдэнэй зариманиинь газар хахална, нүгөөдүүлынь сеялкэнүүдые шэрэнэ.

hаянай урин дулаан үдэрнүүд тогтожо, тарилгын хүдэлмэриие эрид хурдадхаха арга олгобо.

В. ДОРЖИЕВА,
Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой ахамад агроном.

ШЭНИИСЭЕЭ ТАРИНА

...штатнабэшэ корреспондент Г. ...нмэ мэдээсэл телефоноор Ху-...а дамжуулба. Гааргын ...ороohото болон тэжээлэй ур-...ые ургуулха гол шэглэлтэй ...й кооперативай гэшүүд байг-...ухыдөө 5200 гектар талмайда ...ряа, силостэ, сенажда оруу-...гамалнуудые тарихаар түсэб-...нэй 2500 гектарынь ороohото ...уд, тэрэ тоодо 1037 гектар-...нэ, 435 гектар дээрэнь обёос, ...шэ талмайдань горох таригдаа. 1000 гаран гектар талмай-...эй ургамалнууд эзэлхэ юм. ...механизаторнууд сагай ула-...можо, хабарайнгаа тарилгые ...шог эхилээд, мүнөө түрүү-...д гектар дээрэ шэнинсэеэ та-...ористнууд Цыбик Эрдынеев, ...Батуев, Баатар Елбоев, Арка-...нов гэгшэд сеялкэнүүдые шэ-...лтаяа hайн шанартайгаар үн-...ролдопо. Кооперативай тарыашад мүн лэ газараа бэлдэхэ талаар хүдэлмэреэ мүнөө түлэг эхилэнхэй. Пурбо Занданов, Бата Цыдыпов гэгшэд К-700 түхэлэй, Бимба Жигжитов Хубисхал Табитуев хоёр Т-150 түхэлэй тракторнуудаар газараа хахална.

Энэ жэлэй хабарай тарилгада эдэнэр өөhэдынгөө хүсөөр полевой станаа илангаяа hайнаар түхеэрбэ. Үнинэй механизаторнууд Даша Цындескин, Гарма Будаев гэгшэд мастер-заhабарилагшадаар мүнөө жэлдэ табигдаа. Эдэ хоёрой хүсэл оролдолгоор hаатаhан техникэ түргэн саг соо заhабарилагдаха ёhотой. Мүн лэ механизаторнуудай hайнаар, hаадгуйгөөр хүдэлхэ хэрэгтэ тогоошод Зинаида Евреева Надежда Аюшеева хоёр хубитаяа схээр оруулдаг байна. Тогоошод-эхэнэрнүүд эдеэ шанахынгаа хажуугаар полевой стан дээрэхи бацыяа үдэр бүхэндэ түлижэ, механизаторнуудай халаанайнгаа hүүлээр эсэжэ ерээд, бэеэ угаахыень бэлдэжэ үгэдэг hайн hайхан заншалтай юм.

Хабарай үдэр хоногуудай үнгэрхэ бүри Ирибайкалиин совхоздо тарилгын машина, техникэ заhабарилга эдэбхижэжэ, тус хүдэлмэри дүүргэгдэбэ. hүүлэй мэдээгээр ажахын ургаса ургуулагшад газарай хүрьhэ элдүүрилхэ, тарилга хэхэ бүхы техникээеэ бэлэн болгоод, тарыалан дээрээ гараба. Эндэ машина техникын гаражые даагша Петр Иванович Горбуновой оруулhан хубита ехэ юм. Зургаан жэлэй туршада энэ тушаалда хүдэлжэ байhан Петр Горбунов техникэ заhабарилгын үедэ бригадануудаа хэрэгтэй запас частьнуудаар түгэс хангаба.

В. ДОРЖИЕВ.

Дэлгүүр: үнэ сэнгүүдэй асуудал

ӨСЭНЬ ДУУhАХАНЬ ГҮ?

...ийндэрнүүд соо Улаан-Удын ...арай тагууд дээрэ эдеэ хоо-...үд урданайхиhаа бага бай-...жаглахаар. Эндэ наймаалдаг ...ийндэрнүүдтэ амараа юм гү, ...боложо, эдеэ хоолойнь нөө-...hажа байгаа гү, юрэдөө, мэ-...гүй. Али алининньше бай-...Гэбэшье архи, пивэ, тамхин базаар соошье, газааньшье элбэгээр наймаалагдажа байгаа hэн. Тиин эртын овощ, хартаабха ехээр худалдагдаа. Энэ ойлгосотой гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, эдэ бүгэдэ шанараа түргэн алдаха байна ха юм.

Байгша оной майн 10-най байдалаар базаар дээрэхи сэнгүүд инмэ байгаа (нэгэ килограммынь):

...н—65—90,
...н—80—100,
...н—100,
...аса—97—117,
...2,
...0,
...0,
...ohoн—120,
...—200,
...ohoн—120,
...250 грамм)—
...тэрсэ—30,
...н капуста —
шэнэ үгэрсэ—50—60,
шэнэ помидор—150—160,
шэнэ капуста—17,
редис—50,
багса укроп, петрушка — 10,
нэгэ хүнэг хартаабха—40—50,
яблока—40—80,
груша—60,
гранат—40—60,
зүгын тоhон—180—200,
карамель (элдэб янзын)—180—200,
саахар—100,
сай (200 грамм)—60,
гэршүүхын хүрпээ—60,
барайгар—40—50,
вермишель—30,
хара архи (1 шэл)—150—170,
спирт (1 шэл)—300,
улаан архи (1 шэл)—90,
пивэ—20,
тамхин («Стрела», «Полет», «Рейс»)—12—15,
фильтртэй тамхин—18—20.

Сагаан эдеэнэй зүйлнүүд энэ үдэр наймаанда байгаагүй.

Редакцинь социально-экономическа таhаг.

ЭРШЭ ЗОРИГТОЙ ЭРДЭМТЭД

Буряад ороноймнай дүрбэн эрдэмтэд Россин Науканууудай академиин гэшүүн-корреспондентнүүдээр hунгагдаба.

Тодорхойлбол, Буряадай хүдөө ажахын институдай адуу малай генетикын болон хүгжэлтын кафедрые даагша **Семен Бартанович Помишин,** Буряадай Эрдэмэй түбэй Естественнэ эрдэмэй институдай директор **Кузьма Александрович Никифоров**—технологиин науканууудай академиин гэшүүн-корреспондентнүүд, Зүүн Сибириин технологическа институдай тоолон тодорхойлолгын техникын кафедрые даагша **Юрий Федорович Мухопад,** Буряадай Эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо **Намжил Бодиевич Чимитдоржиев** — инженернэ науканууудай академиин гэшүүн-корреспондентнүүд болоо.

Үндэр дээдын нэрэ зэргэдэ хүртэгшэ нүхэдые үнэн зүрхэнhөө амаршалаад, саашанхи ажалдань бүри ехэ амжалтануудые хүсэе!

ҮНЭТЭЙШЬЕ hААНЬ...

Республикын аймагууд соо эгэл түрүүлэн, 1986 ондо Хорнин аймагта колбасна цех хүдэлгэгдэжэ эхилhэн юм. Цехэй багахан коллектив—арбан хүн эбтэй эетэй ажаллажа байдаг. Сүүдхэдээ эдэнэр 5000—7000 килограмм, hара соо 15 тонно гурбан янзын хатаагдаhан «липецкая», «сходненская», «озерская» гэhэн колбаса үйлэдбэрилэн гаргана.

Ажалаа hайн мэдэхэ зон эндэ олон. Технолог Светлана Дугаровна Цымпилова 1986 ондо Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргээд. амжалтатай хүдэлжэ байдаг. Тэрэ юрэл технолог бэшэ, харин лаборантын ажал хэдэг. Цехэй дүршэлтэй мэргэжэлтэд гэхэдэ, мяха шулагша Дамба Цыбиков, татагдаhан мяха бэлдэгшэ Любовь Ешеева, колбаса буйлуулдаг Олег Куприянов гэгшэд болоно.

Эндэ гахайн өөхэн, хатааhан мяхан, карбонат, полуфабрикат гэхэ мэтэ зүйлнүүд бүйлуулан гаргагдажа, районой хүн зонние хангана. Мүнөө үдэр бүхэндэ тонно шахуй бэлэн болгогдоhон продукци худалдаа наймаанда, столовонуудта эльгэгдэдэг юм.

— Ажалдаа дадаhан зон эндэмнай олон. Продукцимнай хэр үнэтэйшье hаа, магазинуудта удаан хэбтэнэгүй. Жэшээлхэдэ, нэгэ килограмм колбаса 100 түхэриг 55 мүнгэтэ, гахайн өөхэн 65 түхэриг 63 мүнгэтэ, — гээд, колбасагай цехые даагша, мастер Дулма Дондоповна Балданова хэлээ hэн.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Таhаан мяха бэлдэгшэ Любовь Ешеева; Технолог С. Д. Цымпилова: Мяха шулагша Дамба Цыбиков.

Авторай фото.

Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ

...кадриуудые ...ьяатай байна-...Буряад Респуб-...вно Соведэй ...92 оной апре-...арлигаар Дор-...й нэрэмжэтэ ...адай багшана-...й багшанарта ...убликын hүр-...аата багша» ...нэрэ зэргэ ол-...Александр Ни-...кинын кафед-...Дулма Цырен-...дэм hуралса-...адэй мэргэжэл ...а бэлдэхэ фа-...ан. ...Владимир Даг-...кинын кафед-...Василий Ива-...ебрын кафед-...багша.

* * *

Геологиин ба ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгдэдэ габьяатай байhанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар Буряад Республикын геологиин, энергетикын ба минерально-түүхэй эдүүдые хэрэглэлгын гүрэнэй комитедэй таhагай начальник **Анании** Виктор Александровичта **«Буряад Республикын габьяата геолог»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Республикын геолого-бэдэрэлгын албаниие хүтжөөлгэдэ аша габьяатай байhанайнгаа түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар «Бурятгеология» гэжэ үйлэдбэриин геологиин нэгэдэлэй ахамад инженер **Арабжаев** Валериан Дагбаевич **«Буряад Республикын габьяата инженер»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнь ба олон жэлдэ аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар арадай депутадуудай Баргажанай районой Соведэй түрүүлэгшэ **Гатапов** Сергей Ламажапович **«Буряад Республикын габьяата зоотехник»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Элүүрые хамгаалалгада габьяа ехэтэй байhанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар **«Буряад Республикын габьяата врач»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ олгобо.

Алдарсв Анатолий Баргаевичта — Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын хүүгэдэй отделениин врач.

Сундарон Дарима Доржиевнада — Улаан-Удэ хотын түргэн туhаламжа үзүүлдэг больницын ахамад врачай орлогшо.

* * *

Хэблэлэй талаар габьяатай байhанайнгаа ба олон жэл соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиум байгша оной апрелиин 17-ной Зарлигаар Ахын районой «Саянская новь» газетын таhагые даагша **Балданова** Ольга Бандановна **«Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Барилгын талаар габьяатай байhанайнь ба олон жэл соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар «Востокэнергомонтаж» гэжэ Улаан-Удын хабсаралгын трестын начальник **Харчевный** Валерьян Антоновичто **«Буряад Республикын габьяата барилгашан»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар Загарайн шубуунай фабрикын директор **Найчукова** Светлана Ивановнада **«Буряад Республикын габьяата экономист»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Хонин ажал хүгжөөлгэдэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаhанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар Зэдын районой Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой **Рабдаев** Гаврон Лубсанович Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

Радиофизическэ эрдэм хүгжөөлгэдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1992 оной апрелиин 17-ной Зарлигаар Россин эрдэмэй академиин Сибириин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй Естественнэ эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ **Батороев** Анатолий Сократович Буряад Республикын Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

ИТАР-ТАСС hүүлэй мэдээсэл

СЕССИ АЖАЛЛАЖА ЗАХАЛАА

МОСКВА. Россин Федерациин Верховно Соведэй сесси майн 12-то ажалаа дахяад эхилээ. Парламентын комитедүүд болон комиссинуудай заседанинууд, үдэрэй хоердохи хахадта Президиумэй заседани болобо. Тэрээн дээрэ Росси Финлянди хоёрой хоорондохи хэлсээе баталха тухай асуудал Верховно Соведэй үзэмжэдэ табиха тухай хэлсэhэн, мүн «Обороно тухай» Хуулиин проектые шагнаhан байна.

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ Федеративна хэлсээнэй дүримүүдые бэелүүлхэ тухай асуудал зүбшэгдөө.

ПРЕЗИДЕНТЫН ШЭНЭ ТУШААЛ

МОСКВА. Россин Федерациин Конституцитай зохилдуулан, 1992 оной майн 7-hоо Борис Ельцин Россин Федерациин Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй верховно главнокомандалагшын тушаал даажа абаба гээд Россин Федерациин Президентын Указаар соносхогдобо.

ХЭЛСЭЭНЭЙ ХҮСЭН ЕХЭ

МОСКВА. Федеративна хэлсээн хадаа гансал эрхэ түлөөлэлгэнүүдые хизаарлаха тухай декларацы бэшэ, мүн бодото хэрэгүүдые эрхилэлгэдэ туhалха зэргэтэй гээд Рамазан Абдулатипов мэдээсэбэ.

Федеративна хэлсээе бэелүүлхэ онол арганнуудые шэлэн олохо мэргэжэлтэдэй суглаанда хабаадахадаа, Россин парламентын Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ бэе бэеэ ойлголсолгын политикые бэхижүүлхэ хэрэгтэ энэ хэлсээнэй үүргэ тон шухала гээд тэмдэглэбэ. Республика, хизаар болон областьнуудай бэеэ даанги байдалые дараха талаар энэ хэлсээн хэнэйшье гарта зэмсэг болохо ёhогүй гэжэ Рамазан Абдулатипов тодорхойлно. Мүнөө «Россин нэгэшье министерство бүридэлөөрөөшье, үнэргэжэ байгаа ажалаараашье федеральна бэшэ» гээд тэрэ тэмдэглээ.

ШУХАЛА СУГЛААН БОЛОХО

МОСКВА. Россин Федерациин бүридэлдэ ородог республикануудай Верховно Соведүүдэй, хизаар, область, автономито округуудай, Москва болон Санкт-Петербург хотонуудай арадай депутадуудай Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй суглаан дээрэ Арадай депутадуудай VI съездын дүнгүүд. Федеративна хэлсээе бэелүүлхэ онол арганнууд, нютагай бюджедүүдые бүридхэхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Энэ суглаан майн 15—16-да Краснодар хотодо үнэргэгдэхэ. Россин парламентын толгойлогшо Руслан Хасбулатов, Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Рамазан Абдулатипов, правительствын нэгэдэхи вице-премьер Егор Гайдар гэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха.

МОЛДОВЫН ПРЕЗИДЕНТЫН ЭРИЛТЭ

КИШИНЕВ. Днестр шадар байрладаг 14-дэхи армиин частьнуудые дары түргэн гаргаха гэhэн эрилтэтэй телеграмма Молдовын Президент Мирча Снегур Россин Президент Борис Ельциндэ эльгээбэ.

14-дэхи армиин командованиин «сепаратистнуудые сэхэ дэмжэнэ», тэдээндэ эзэ зэмсэг, бронетехникэ болон сэрэгэй бусад зүйлнүүдые дамжуулан үгэнэ гэжэ телеграмма соо хэлэгдэнэ.

Эдэ бүгэдые «Молдово республикын дотоодын хэрэгүүдтэ хуули бусаар хабаадалга, тэрэнэй бэеэ даанги байдалые хүндэлөөгүй ушар гээд тайлбарилхада болоно» гэжэ Мирча Снегур мэдээсэбэ.

ЭБЭЙ ЕhООР

БИШКЕК. Арсалдаата бүхы асуудалнуудые хэлсээ үнэргэжэ шиидхэдэг болыт гэжэ Таджикистанай политическэ бүхы хүсэнүүдые Кыргызстанай Верховно Соведэй Президиум урялба. Хёмороото байдал саашань үргэлжэлүүлээ hаа, горитой алдуу болохо гээд хэблэлдэ гарахан хандалга дотор тэмдэглэгдэнэ. «Таанадай гүн ухаан илажа, аха дүү арадуудай газар дээрэ амгалан байдал тогтохо гээд найданабди» гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

ГУРИМТАЙ БОЛГОГДОНО

ДУШАНБЕ. Таджикистанай түб хотодо үнэрэгшэ hүниндөө даруу номгон байгаа. Үглөөгүүр магазинуудые нээгдэжэ, городой транспорт ажалаа hэргээгээ. Гудамжанууд сэбэрлэгдэнэ. Эсэргүүсэгшэдэй митингын үргэлжэлүүлэгдэжэ байгаа Шохидон талмай дээрэшье гуримтай болгогдонхой. 1992 оной майн 5, 7 ба 10-да хүнүүдэй алуулhан ушарые мүрдэхэ талаар комисси байгуулха тухай Таджикистанай Верховно Соведэй Президиумэй шиидхэбэри хэблэгдэhэн байна. Комиссиин түрүүлэгшээр республикын юстициин министр Файзуло Абдулоев томилогдобо. Комиссиин түрүүшын заседани үсэгэлдэр үглөөгүүр үнэргэгдэhэн байна.

БЭЛЭН БЭШЭ АСУУДАЛ

КИШИНЕВ. Молдоводо өөрын арми байгуулха гээшэ тон орёо асуудал байшоо. Республикын оборонын министр Ион Косташ правительствын үргэдхэгдэмэл заседани дээрэ энээн тухай мэдээсэбэ. Материально-техническэ баазаhаа гадуур офицернүүдэй кадрнуудай асуудал орёо байна гээд министр тэмдэглэбэ. Байгша оной майнюнь соо гол түлэб оборонын министерствын шэглэлээр 12 мянган залуушуул сэрэгэй албанда татагдаха юм. Тэдэнэй олонхинь военкомадуудта ёрэхэеэ арсана. Украина дээрэхи Молдовын газарhаа зүбшөөлгүйгөөр абажа гарахан сэрэгэй техникэ болон зэр зэмсэг бусаагыт гэhэн гуйлтатай телеграмма Молдовын Президент Мирча Снегур Украинын Президент Леонид Кравчугта эльгээгээ.

НЭМЭЛТЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

МОСКВА. Россин правительствын захиралтаар нефть болон нефтепродуктнуудые худалдажа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые болон түрүүшын хэрэглэмжын эд бараа худалдан абаха нэмэлтэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Россин Федерациин правительствын 1992 оной апрелиин 6-най 226-дахи тогтоолые заатагүй дүүргэхэ зорилготойгоор энэ тогтоолой үндэhэн дээрэ 1992 ондо нефть болон нефтепродуктнуудые хилын саагуур худалдадаг организацинууд пошлино болон тамуужанай түлбэринүүдhээ сүлөөлэгдэнэ.

Гадаадын экономическа ажал ябуулгые таарулан хүтэлбэрилхэ оньhон арга худалгатар энэ гурим хүсэндөө байха гээд правительствын захиралта дотор тэмдэглэгдэнэ.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта.
В. Баторов: «hанаhандаа хүрэхэ».
«hайжарhан юумэн үгы»—Статистикын талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй мэдээсэл.

3-дахи нюурта.
З. Бадмаев: «Саг хүлеэхэгүй».
А.Жамбалон: «Түрэл гуламтаараа омогорхонобди».
Түбэд бэшэгэй ээлжээтэ хэшээл.

4-дэхи нюурта.
И. Гришин: «Хэрэгүүдынь сагааруулагдаба».
Б. Гармажапов: «Энэрхы сэдьхэлэй дэмжэлгээр...».
Спортын мэдээсэлнүүд.

Соведүүд ба ажабайдал

ҺАНАҺАНДАА ХҮРЭХЭ

Эрхирэгэй совхоз Улаан-Удэһее холо бэшэхэнэ байдаг гээд олондо мэдээжэ ёһотой. Совхозой түб һуурин Эрхирэгтэ ажаһуудаг хүнүүдэй олонхинь түрэл совхоздоо ажалладаг ааб даа. Гэхэ зуура нилээд олон хүнүүд Улаан-Удын авиационно заводто хүдэлдэг байна. Тиимэһээ олон бэрхэ, ажаллажа шадаха хүнүүд хаана ехээр салин хүлһэ түлэнэб, тэндэнь ажаллаад ябадаг болоһон байгаа ха юм. Совхоздоо һайнаар ажаллаха тухай хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэхэдэ, «Би заводто ажаллаха гэжэ байнаб. Үглөөдэршье гараад ябахадамни болохо» гэжэ харюусадаг һэн. Ушар тиимэһээ совхоздо ажаллаха хүдэлмэришэд тухай асуудал бэлэхэнээр шидхэгдэдэггүй байһан гэжэ хэлэхэмни. Хоёр-гурбан жэлэй саада тэ Улаан-Удын авиационно заводой директор Ю. Н. Кравцов Эрхирэгэй совхозые заводойнгоо хамһабариин ажахы болгохо гэжэ оролдоһон, нилээд ябуулга хэһэн байхэ. Гэбэшье совхозой коллектив энэ дурадхалыень дэмжээгүй бэлэй.

Эрхирэгэй совхоз бүхы районой бусад совхозуудта адляар гүрэндэ зээлитэй, олзо оршоор бага ажахы болоһон байгаа. Эд бараан болон эдеэ хоолой үнэ сэнгүүдэй һула табиһан эрхэ байдалда гүрэнэй олонхи предприятинуудтай, экономистнууд хэһэн байна. Тус асуудал совхозой бүхы хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэһэн, саашанхи ажал ябуулга тухай хөөрэлдөөн болоһон байгаа. Хүдэлмэришэдэй зүгһөө олон ондоо, һайн дурадхалнууд ороһон юм. Гэбэшье совхозоо таряашадай 4 ондоо ажахынууд болгохо гэһэн шидхэбэри абтаа һэн. Эдэ ажахынуудые хүтэлбэрилхэ хүнүүд һунгагдаа. Совхозой түбтэ, жэшээлхэдэ, таряашадай хоёр ажахы байгуулха гэжэ хэлсэгдээ. Тэрэ хоёр ажахынуудыё — «Дабаата» гэжэ нэрэтэй ажахые үнинэй бэрхэ хүдэлмэришэн Ц-Д. Б. Бадмаев, «Эрхирэг» гэжэ ажахыень Ю. Н. Юмсунов ударидана. Таряашадай эдэ ажахынуудямаршье нэгэдэлдэ, эмхидхэлдэ ороногүй.

— Дээрээшье, доороошье ноёд һайдгүйгөөр өөһэдөө ажаллаад туршахамнай. Бүхы ажалаа, бүхы үйлэдбэриеэ өөһэдөө мэдээд, ажаллахада, һонин байха хэбэртэй. Урдань манай ажал дээрэ хэдэн дабхар ноёд захиржа байдаг һэмнай, — гэжэ Цыдып-Доржи Бадмаевич хөөрэнэ.

Нүхэр Бадмаев тухай гансал магтаалай үгэнүүдые хэлэхээр ааб даа. Энэ нүхэрнай совхоздоо удаан саг соо түрүү хонишон, малшан ябаһан, ажахыгаа һайн мэдэхэ хүн гээшэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Ц-Д. Бадмаев 1987 ондо даажа абаһан 700 толгой эрье хонид бүриһөө 7 килограмм нооһо хайшалжа тушаагаа һэн. Тэрэ үндэр дүнгүүдые туйлаһанайгаа түлөө Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошожо, мүнгэн медаляар шагнагдаа бэлэй. Удаадахи 1988 ондо үхэр мал адуулжа, арендэ гуримаар хүдэлмэриеэ ябуулдаг болоо. Энэнь бүхы совхоз соо нэбтэрүүлэгдэжэ эхилһэн түрүүшын тиимэ туршалга болоо гэхэдэ, алдуу болохогүй. Бадмаев һүүлэй табан жэлэй туршала һайн шанартай мяха ехээр тушаадаг болонхой. Тэрэ хашарагуудые шахан тарганууллаад, тус бүридөө 450—500 килограмм шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаадаг мэргэжэлтэй болоһон гээшэ.

Ц-Д. Б. Бадмаев «Дабаата» гэжэ таряашанай ажахын түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар һунгагдаба. «Дабаата» бэеэ даанхай ажахы болоод, гэшүүдынь эбтэйгээр ажаллажа эхилбэ.

— Та, Цыдып-Доржи Бадмаевич, өөрынгөө ажахын хүдэлмэри нэн түрүүн юунһээ эхилбэ гээшэбта? — гэжэ асуубаб.

— Бүхы юумэеэ алмаха, арьбалха ёһотойбди, гэжэ һананаб. Энээнһээ урид бүхы юумэн гүрэнэй, гүрэн баян гэжэ тоолоод, үрижэ мэдэдэг байгаабди. Эдеэ хоол болон тэжээл, трактор, автомашинануудболон бусад техникын запасной частьнуудые гамтайгаар хадагалжа байха түмэрөөр баригдаһан склад бодхообобди. Тус томо складай хажууда тэжээл буйлуулха цех баригдаба. Тэрэ цехнай сүүдхэдээ 50 тонно элдэб тэжээл буйлуулха хүсэтэй байха. Тэжээл гамтайгаар гаргашалха, бүдүүн тэжээл буйлуулхада тус цехнай ехэ туһатай байха болоно. Урдань уһаяа багахан амһартануудсоо халаадаг, тиимэл амһартануудсоо тэжээл буйлуулдаг һаа, мүнөө фермын бүхы малда хүрэхэ тэжээл нэгэл газарта бэлдэгдэдэг болобо, — гэжэ Цыдып-Доржи Бадмаев хэлэбэ.

Гэхэтэй хамта склад соогоо орооһо таряа тээрмэдэхэ, элдэб юумэ урлан бүтээхэ булан — талмайшье бии юм. Үнэхөөрөөшье, урдань ээзгүй мэтээр хаягдадаг байһан юумэн склад соо бүрин бүтэн байха болоно гээшэ.

Ц-Д. Бадмаевай ажахыда 200 гаран толгой үнеэтэй һу һаалиин фермэ бии юм. Тус фермын һаалишад сүүдхэдэ 12—13 килограмм һу һаажа, гүрэндэ тушаана. Тодорхойлбол, байгша ондо үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ нэгэшье дутуугүй ехэ һүн абтана.

Таряашанай тус ажахын хүдэлмэрилэгшэд Гушад гэжэ газарта 50 гектар сабшалан даажа абаһан юм. Тэндэһээ мүнөө зундаа ехэ үбһэ тэжээл абаха зорилготойгоор 2000 тонно наг шэбхэ зөөжэ, сабшалан дээрээ гаргаба. Таряашадай ажахын луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ тэрэл сабшалангаа уһалжа эхилбэ.

Шэнээр бии болгогдоһон таряашанай ажахынуудай урда шидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Эдэ үдэрнүүдтэ таряа тарилгын хүдэлмэри эхилбэ. Трактор, машина, түлишэ, запасной частьнууд, анзаһан, сеялнэ гэхэ мэтэһээ эхилээд бүхы юумэн таряашадта хэрэгтэй. Зүгөөр тэрэнние олохо, заһабарилхань бэлэн бэшэ. Запасной частьнууд үгыл хадаа үгы ааб даа.

Мүнөө хаанашье хүшэр хүндэ байдал, илангаяа хүдөөгэй ажалшадай урда хүндэ зорилгонууд табигдаад байна гэжэ булта һайн мэдэнэбди. Гэбэшье Эрхирэгэй совхозой үндэһэ һуури дээрэ бии болгогдоһон таряашадай ажахынуудай ажалшад хүсэл зориг хатуу, «һанаһанаа бэелүүлхэ, һарбайһанаа абаха» шадалтай зон ааб даа. Тиимэһээ тэдэнэй амжалта туйлаха байһандань нэгэшье һэжэг түрэнэгүй.

В. БАТОРОВ,
Загарайн районой Дабаатын сомоной Соведэй депутат.

ҺАЙЖАРҺАН ЮУМЭН ҮГЫ

(1992 оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүд)

Байгша оной нэгэдэхи кварталаи республикын социально-экономическа байдалые шэнжэлжэ үзэхэдэ, экономическа реформые бэелүүлгэдэ бэрхэшээлнүүд ушарна гэжэ харагдана.

Нэгэдэхи кварталда бюджедтэ 400 миллион түхэриг дутаһан байна. Мүнгэнэй үнэ сэнгэй саашадаашье буурахаар эрхэ нүхэсэлнүүд урдынхяараал үлөө. Үйлэдбэриин хэмжээн улам ехээр доошолно.

Эгээл шухала янзын олонхи продукци үйлэдбэриин хэмжээн доошолно. Эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдые бүтээлгэ хороогдоно. 1991 оной зохихо хугасаатай сасуулхада, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 17 процент хороһон байна. Бүри 1991 ондо ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаһан һургуулинууд, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, клубууд, больницанууд ба поликлиникэнүүд ашаглалгада оруулагданагүй.

Ямар гол шалтагаан дээрэһээ нимэ байдал тохёолдооб гэбэл, сэнгүүдые һула табиһан эрхэ байдалда гүрэнэй олонхи предприятинууд хүдэлхөөр бэлэн бэшэ байгаа. Харин ажахын шэнэ байгууламжанууд эд хэрэглэлгын долгүүр дээрэ эд бараа элбэг болгоногүй. Үйлэдбэрилэгшэдэй урданайхидаал долгүүрые имагтал гансаараа эзэлэлгын эрхэ байдалда реформо бэелүүлэгдэнэ гээшэ.

Гүрэнэй зөөриие үмсэлхэ талаар абтажа байһан хэмжээнүүд һанаанда хүрэмэ ашаг үрэ үгэнэгүй. Транспортна эмхи зургаануудые, дүүргэгдээгүй барилгын объектнүүдые, промышленностиин предприятинуудые гүрэнэй бэшэ болгохо хэрэг үшөө эхилээдүй. Гэр байрын жаса үмсэлхэ талаар эрхэ нүхэсэл байгуулагдаагүй.

Январь-март һарануудта республикада бүхыдөө 27,9 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай 542 квартира үмсэлэгдэбэ. 4,0 миллион түхэригэй сэнтэй квартира үмсэлэгдэжэ, тэдэнние худалдахада, оройдоол 593,8 мянган түхэриг ороһон байна. Тиихэдээ 233 квартира гэхэ гү, али үмсэлэгдэһэн квартирануудай нинтэ тоогой 43,0 процентнь түлбэригүйгөөр дамжуулагдаа. Тэдэнэй үнэ сэн 1,97 миллион түхэриг болоно.

Квартира худалдажа абаха дүратай хүнүүдһээ 878 захил ороһой. Нютагай Соведүүдэй гэр байрын эмхи зургаануудта хангагдаагүй захилнуудай тоо илангаяа олон. Харин Улаан-Удэ хотодо 490 гэхэ гү, али хүнүүдһээ ороһон бүхы захилнуудай 55,8 процентнь хангагдаагүй.

Һэльбэгдэн шэнэдхэгдэхэ гү, али капитальна заһабарида орохо ёһотой гэрнүүдгэ гэр байрын нилээн хубинь үмсэлэгдэнэ. Үнгэрһэн үе соо энэ хубинь 8,7 процент гэхэ гү, али 47 квартира болоо.

Эд хэрэглэлгын дэлгүүр дээрэхи байдал һайжарнагүй. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй ба түрүүшын ээлжээндэ хэрэгтэй эд бараанай сэнгүүд эрид нэмэнэ гэжэ ажаглагдана. Тиихэдээ Россин бусад нютагуудтай сасуулхада, Буряад Республикада юумэнэй сэнгүүд эгээн ехээр дээшэлһэн байна.

Сэнгүүдэй һула табигдахада, худалдаа наймаанай системдэ хубилалтанууд болоно. Үнэ сэнгэй рознично эд бараанай эрьесэ дээшэлээ, магазинуудта ба складуудта эд бараанай нөөсэнүүд бии болгогдоно. Худалдаа наймаанай, нинтэй эдеэ хоолой ба хангалгын һалбариин предприятинууд хуулинн талаар бэеэ даанхай байдалтай болоно.

1992 оной I кварталда республикын хүдэлмэрилэгшэдэй һарын дунда вэргын салин 2380 түхэриг болоһон, недондо жэлэй зохихо хугасаатай сасуулхада, 7 дахин нэмэһэн байба. I кварталда промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй һарын дунда вэргын салин эгээл ехэ — 3773 түхэриг байба. Барилгын эмхи зургаануудта — 3129 түхэриг, транспортна предприятинуудта — 3251 түхэриг болоно. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй салин бага зандаа.

Элүүрые хамгаалгын, арадай эрдэм һуралсалай ба соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй салин республика соохи салингай дундуур хэмжээнһээ үшөөл доогуур, тус тустаа 1472, 1382 ба 1288 түхэриг болоно.

Эд бараанай ба хангалгын сэнгүүдэй һула табигдахада, хүн зоной эд хэрэглэлгын бюджедтэ горитой нүлөө үзүүлээ.

Түүбэрилэн хэгдэһэн шэнжэлгын дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, 1992 оной I кварталда хүдэлмаришэд ба алба хаагшадай нэгэ бүлын мүнгэн олзо һарада 1902 түхэриг, колхозой гэшүүнэйхи — 2602 түхэриг болоһон байна. Недондо жэлтэй сасуулхада, шалгагдаһан бүлэнүүдэй олзо дунда вэргэнь гурба дахин нэмэһэн байна.

Колхознигуудай бүлэнүүдтэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абалгада хэгдэдэг гаргашанууд 6 дахин нэмээ. Байгша оной февральтай сасуулхада, колхознигуудай бүлэнүүдтэ хооллолго муудаа гэжэ шалгалта харуулна. Мяха ба мяханай зүйлнүүдые хэрэглэлгэ 12 процент, үрэ жэмэс хэрэглэлгэ 29 процент бага болоһон байна.

Худэлмэришэдэй ба алба хаагшадай бүлэнүүдтэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абалгада хэгдэдэг гаргашанууд 5 дахин нэмэһэн байба.

Худэлмэришэдэй ба алба хаагшадай бүлэнүүдтэ эдеэ хоолой бэшэ эд бараа худалдажа абалгада хэгдэдэг гаргаша 2136 түхэриг, колхознигуудайхида 3525 түхэриг болоһон, недондо жэлэй зохихо хугасаатай сасуулхада, 3 ба 5 дахин нэмэһэн байна.

Республикын хүн зонние ажалаар хангалгын ба ажалай министерствын мэдээнүүдэй ёһоор, 1992 оной I кварталда худэлмэридэ абаха гү, али худэлдэг газараа һэлгэхэ тухай асуудал шиндхэхэдэнь туһаламжа үзүүлхэ гуйлтатайгаар 3709 хүн ажалаар хангалгын албанда хандаа. 1122 хүн гэхэ гү, али гуйлтатайгаар хандаһан эрхэтэдэй 30,2 процентнь ажалда оруулагдаа һэн.

Ажалда оруулха гуйлтатайгаар хандаһан хүнүүдтэ ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Эдэ хүн зоной ороидоол 30 процентнь байгша оной I кварталда худэлмэридэ оруулагдаа гээшэ.

Гэхэ зуура ажалгүй хүнүүдые ажалда оруулха арга боломжонууд үүсэд бэшээр хэрэглэлгдэнэ. Ажалаар хангаха албанай зургаануудта мэдээсэл үгэһэн предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба организацинуудай мэдээнүүдэй ёһоор, 1992 оной апрелиин 1-нэй байдалаар худэлмэришэдэй худэлхэ 1771 газар, алба хаагшадай тушаалнуудта 244 һуури сүлөө байба.

477 хүн худэлмэригүй гэжэ тоологдоно. Тэдэнэй 294 хүниинь худэлмэригүй байһанай түлөө тэдхэмжэ абана.

ХҮН ЗОНОЙ МҮНГЭН БА ОЛЗО ОРШО

Үнэ сэнгүүдэй ехээр нэмээгдэхэдэ, ажахын тоосооной ба худалдаа наймаанай предприятинуудай, эмхи зургаануудай ашаг олзо горитойгоор нэмэбэ. Хүн зоной мүнгэн олзо оршо 5.7 дахин нэмэһэн, харин гаргашануудынь 4.0 дахин байна. Иимэ далда сэбэр мүнгэлжэ дутаалдаа оной апрелиин 1-нэй байдалаар 700 миллион дуталдажа байна.

Салин түлөө мүнгэ үгэлгэ хоцролагдана. Апрелиин байдалаар нимэ 560 миллион, түрүүлжэ ба. Сэбэр мүнгэ дааг дээрэнээ Госхи зургаануудта, предприятинуудта, колхозуудта 80,3 миллион үритэй болоноо, предприятинуудта мүнгэ байһан дээрэнээ шалтагаануудай мүнгэ түлөө шэри 60 миллион хэриг болоно.

Ямар гол предприятинуудта зөөри үгыб гэбэл, эд бараанай, хүмэрийн ба хаанай түлбэриинүүд предприятаа саг болзорто.

Жэшээнь, мэдэхэ урдахи һарануудта һэн продукциин мышленна предприятинуудта үгтэхэ ёһотой 1,6 миллиард түхэриг до мартда 1,6 гү, али энэ хугацаада дэһэн продукциин 57 процентэ.

Нөөсэлгын зургаануудта гэжэ галһан мүнгэн шаа оной апрелиин далаар тэрэнь шахуу түхэриг дэхи квартал мүнгэн 150 хэриг өөр гэхэ процентээр нэмэгдэжэ, зэргын хэмжээ риг болоно. Иимэ вариин 1-нэй байдалда түхэриг байгаа.

Буряад Республикын Статистикэ гурим

ТҮЛ ТҮРЭСЭНЬ ӨӨДЭРГЭН

Таряашадай ажахын Ленинэй нэрэмжэтэ нэгэдэлэй хонишод хэдэн жэлэй туршада һайн үрэ дүн туйлана.

Энэшье жэлдэ баһа һайн үрэ дүн туйлахаар. Тус ажахы 2004 эхэ хонитой юм. Һүүлшын мэдээгээр эндэ 2070 хурьган абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байна.

Ахалагша хонишон Федор Васильевич Васильевай бригада 100 эхэ хониг бүриһөө 109 хурьга абаа. Харин Константин Романович Ковалевой бригадынхид зуураа 111 хурьга абанхай. Мүн тиихэдэ ахалагша хонишод Н. С. Сучковой, Е. М. Алексеевэй бригадынхид хурьга абалгаар баһал түсэбөө дүүргээ.

Ажахын хурьгад тобир тарганууд, ехэшэгүүдынь эхэнүүдтэеэ хамта бэлшэдэг болонхой.

Энэ ажахы недондо хонидойнгоо нооһо тушаажа, 830 мянган түхэригэй олзо оршо оруулһан юм. Энэ жэлдэ эндэхи хонишод ехэ нооһо тушаахаар хараална.

С. ВАСИЛЬЕВ.

ФОТОРЕПОРТАЖ

Хориин хилээмэнэй завод районойнгоо түб һууринһаа гадна дүтэ шадарайнгаа тосхонуудые хилээмээр хангадаг юм. Эндэ Зоя Бичевина, Валентина Романова, Галина Якимова, Сырыгма Гынди́ндамбаева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг дүрбэн бригада 3 халаанда таһалгаряагүй хүдэлнэ. Тус заводой коллектив сүүдхэдээ 70 центнер хилээмэ барина.

ҺАЙН СЭГНЭЛТЭДЭ ХҮРТЭДЭГ

Ажалайнгаа хэрэгээр манай ябаха үедэ Сырыгма Дэмбрыловна Гынди́ндамбаевагай бригада 2-дохи сортын гурилаар «Подольский» гэжэ нэрэтэй хилээмэ барижа байгаа һэн. Бригадын гэшүүд Настя Снеткова, Ольга Ситникова, Лидия Ойдопова гэгшэдтэй танилсажа, хүнгэн бэшэ хүдэлмэреэрнь һонирхобобди. Эдэ нүхэдэй үйлэдбэрилһэн продукцинь шанарай талаар ходоодоо һайн, эрхим гэһэн сэгнэлтэдэ хүртэдэг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 5-дахи разрядай хилээмэ баригша Н. Снеткова; Бригадир С. Гынди́ндамбаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ҺААЛИШАД УРАГШАТАЙ

«Сибиряк» гэһэн таряашанай ажахынуудай нэгэдэлэй һү һаалиин фермэнүүдэй дунда түрүүшын кварталай түсэбтэ даабаряа гансал Еловкын МТФ дүүргэжэ шадаһан байна. Тус фермын коллектив энэ хугасаа соо түсэбэй ёһоор 1246 центнер һү үйлэдбэрилхэ байһан аад, бодото дээрээ 1378 центнер һү һааба. Тэрэнь недондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 48 центнерээр үлүү болоно.

Ажахын тус фермэдэ долоон һаалишад хүдэлнэ. Тэдэнэй табаниинь түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэнхэй. Жэшээлхэдэ, һаалишад А. Т. Усольцева даалгагдаһан бүлэг үнеэдһээ 178 центнер һү һааха байһан аад, бодото дээрээ энэ сагай туршада 272,80 центнер һү үйлэдбэрилбэ. Мүн бусад һаалишадшье һайнаар ажаллаа гэхэ хэрэгтэй. Энэ үедэ һаалишад А. А. Томилова 207,70, П. Н. Чалов — 189, Г. С. Бобкова — 185, Г. С. Бобкова 183 центнер һү һаагаа.

Зариин һү һаалиин фермэ үнгэрһэн һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө 602 килограмм һү һаажа, аймаг доторoо хоёрдохи һуурида гараһан байна. Тус фермын һаалишан Г. Д. Абмаева түрүүшын кварталай туршада бүлэг үнеэдһээ 314,5 центнер һү үйлэдбэрилөө.

Ингэжэ тус фермын эдэ хоёр һаалишад жэлэй эхинһээ һаамхай үнеэн бүриһоо тус тустаа 687 болон 631 килограмм һү һааба.

Ж. ЮБУХАЕВ.

Советскэ Союзай хосорон һандаралгые шаналхагүй хүн Россин Федераци дотор үсөөхэн бээ. Абарга ехэ хүсэтэй, туйлай ехэ байгаалиин баялигуудтай энэ томо гүрэнэй нимэ түргэнөөр юундэ бута һүрэн налашаһаниие шэнжэлһээр, бэшэһээр байна. Ушар шалтагаануудынь олон. Совет гүрэнэй һандаран налаһан шалтагаануудай нэгэн — эсаг түрын, хуулн гуримай һуларһан, дээдын засагай аоаһан хуулинуудай, Конституциин, правительствын тогтоолнуудай бэелүүлэгдэхэсэ болиһон ушар болоно.

Юридическэ эрдэм болон мэргэжэл манда үнинэй хүндэгүй болонхой һэн. Конституциие, Совет хуулинуудые хазагайруулһанай түлөө харюусалга бага болонхой байгаа. Албатан тушаалтаншье, арад зоншье юридическэ эрдэм мэдэлгын талаар мунхаг байгаа гэхэдэ, ехэ эндүү болохогүй. Хамаг юумэн дээрэһээ бууһан захиралтаар бүтээгдэжэ, ниитэ зоной, ажалша коллективүүдэй үүсхэл дарагдажа, доройтоһон байгаа. Октябриин 7 Үндэһэн хуулиин һайндэр гэжэ нэрлэгдэнхэй, жэл бүхэндэ тэмдэглэгдэдэг байбашье һаа, хуули, засаг бэхижүүлгэдэ ямаршье нүлөө үзүүлээгүй юм. Совет Конституци ба хуулинууд тухай, тэдэнние шудалха, наринаар сахиха тухай Үндэһэн хуулиин үдэртэ зорюулжа, лекци, элидхэлнүүд, асуудал-харюугай үдэшэнүүд, хөөрэлдөөнүүд бологшо һэн гү? Һанагданагүй. Телевидени, радиошье хуули бэхижүүлхэ талаар «Хүн ба хуули» гэжэ гансахан дамжуулга хэдэг аад, тэдэнээшье мартаа хаш. Эгээл тиимэ ушарһаа академик Александр Яковлев «Манай бүхы хуулинууд нэгэшье буудаагүй хаан — үхэр буудал, нэгэшье ханиннаагүй хаан — хонходол адлирхуу» — гэжэ үнгэрһэн жэлдэ ССР Союзай хуулинууд тушаа тон зүбөөр түбэй нэгэ газетэдэ бэшээ һэн.

Республикануудай бүрин эрхэнүүд тухай абтаһан республикануудай хуулинууд Советскэ Союзай Үндэһэн хуулида түрүүшын сохилто хэһэн байдаг. Тиигэжэ хуулинууд сахигдахаяа болижо, гүрэн түрэмнай һандаржа захалаа һэмнай даа. Энэ гашуудалта ушарые мартажа огто болохогүй. Олон нацинуудһаа, арадуудһаа, бэеэ дааһан республикануудһаа бүрилдэһэн Россин Федерацида нимэрхүү аюул тохёолдожо болохо. Алас-Дурныи республика, Сибириин гүрэн гэхэ мэтэнүүдые байгуулая гэһэн уряанууд хэблэлдэ үсөөд бэшээр гараһаар байна.

Россидахи экономическа байдалай ямар тулюур байһаниинь мэдээжэ. Экономическа реформо муугаар бэелүүлэгдэнэ. Ороной финансова хэрэгүүд хэсүү болонхой. Завод, фабриканууд бэе бэетээеэ харилсаха аргагүй болошоод, зогсоогдожо, хаагдажа захалаа. Ажалгүй ядаруу тулюур байдалда оронхой хүнүүдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Хуули эбдэгшэдэй, хулгай, дээрмэ хэгшэдэй тоо бүри олон болоһоор. Россин Федерацийн Юстициин министерствын пресс-албанай мэдээсэһэнэй ёһоор, 1991 ондо 2173074 гэм хэһэн ушар гараһан байна. Тэдээн соohоо 1131967 гэмтэ ушар мүрдэлгөөр элишэлэгдэжэ, гэм хэһэн 958662 хүн сүүдтэ үгтөө. 1990 онтой сасуулбал, недондо 56 мянган хүн олоор сүүдлүүлээ. Магазинуудһаа, складуудһаа, эд бараа, эдеэ хоол хадагалжа байдаг бусад газарнуудһаа хулгай хэхэ ушар олошороо. Иимэ түхэлэй хэрэгүүд нёдондо, урданайхиһаа 50 процент шахуугаар олон болоо. Манай Буряадташье гэмтэ ябадалнууд үсөөрнэгүй. Илангаяа гэр байрануудһаа юумэ хулгайлха, автомашина, мотоциклнуудые хулгайлга олон болоо.

Ямаршье гүрэнэй түрүүшын уялгань юун болодог бэ гэхэдэ, эрхэтэн бүхэнэйнгөө амиһаа, элүүр мэндые, эд зөөриие хамгаалга ха юм даа. Теэд энэ уялгаяа Россин гүрэн бэелүүлжэ хүсэдөөр шаданагүй. Мүнөө хүсэндөө байһан Россин Конституци дэлгүүрэй харилсаануудта огто таарамаар бэшэ болонхой. Ехээр хуушараа. Арадай депутадуудай VI съезд хуушан Конституцидаа далан долоон «халааһа» няагаад лэ орхёо ха юм.

Россин импери Конституциг байһан юм. Манай ороной түрүүшын Конституци РСФСР-эй Конституци 1918 ондо баталагдан абтаа бэлэй. Тэрэнэй удаа Россин гүрэн үшөө хоёр Конституци баталжа абаһан байдаг. РСФСР-эй дүрбэдэхи Конституциин шэнэ проект «Правда Бурятии» газетэдэ 1990 оной декабриин 5-да хэблэгдээ һэн. РСФСР-эй арадай депутадуудай хоёр съезд дээрэ энэ проект хаража үзэгдөөд, заһажа, һайжаруулхын тулада бусаагдаа һэн. Һүүлшын съездыи үзэмжэдэ табигдаһан Россин Федерацийн Конституциин проектые 1990 оной декабриин 5-най проекттэй сасуулан үзэхэдэ, нилээд ехэ хубилалтанууд, нэмэлтэнүүд тэрээндэ оруулагдаа. Хуули ёһото демократическа гүрэн болгон Россин Федерациие хүгжөөхэ талаар горитой хубилалтанууд оруулагдаа.

Проект соо ниитэ демократическа заншалнууд: хуули ёһото гүрэн, засагые хубаарилга, политическэ олон ондоо хараа бодол сахилга, хуули ёһо эгээн дээдын һуурин һаһан Прибайкалиин хоёрдохи политическэ эмхи болоно.

РКРП-гэй Эрхүү хотын үүр эмхидхэгдэнхэй. Национал-патриодуудтай ба монархистнуудтай хамта митингнүүдые үнгэргэжэ, Россин правительствые ба Президентые тушаалһаань буулгаха эрилтэ тавиһан. Тиимэ коммунистнууд гэдэг юм бэшэ хүнүүд шүүлэйшье хабаадахадаа тэрэнние олоно.

Д. Банзаров,
багшанарай багша, филосо

(Гонорарым гай дуган жуулнаб).

России Федерациин Конституциин (үндэ

хуулиин) проектые зүбшэн хэлсэнэбди

ЭРХЭНҮҮД БА СҮЛӨӨНҮҮД ХАНГАГДАХА ГҮ?

КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

ЭРХҮҮ. Россин Коммунис хүдэлмэришэнэй партиин областной конференци июннин тэн багта үнгэргэгдэхэнь гээд Эрхүүдэ соносхогдобо. Энэнь Ажалшадай социалис партиин удаа Советскэ Союзай Коммунис партитай адлирхуу эмхи байгуулжа байна.

Түрэл хэлэмнай—түшэг хэшэгнай:

САГ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ

(Хэжэнгын һургуулинуудай дүй дүршэл тухай)

...нгэ нютаг эндэхи зон ...ваншалнуудаа ...ж, ажабайр хэрэглэхые ...ти буряад түр гамтайгаар ...гоо һэмди. Тэ...ые ябахадаа, ...гээ, элинсэг ...гаа үндэһэн ...дуугаралсажа, ...бодомжолжо, саашань баяр...ихэ, һайнаар ...ь һанаата бо...йна.

...бсөөр хүн зо... олон юумэ ...улжа ябаха...хэл ханамаар ...даа һэмди. Ха...залуушуул өө... буряадаар Хөөрэлдөөнүү... шагнахада, хошоо үгэ...хүюутэй шог ...г гэжэ өөһэд... хэхээр бэ... Хэжэнгэдэ, үр...ь ябуул хүн...юумэ асуугаа ...ай таниие тон ...шагнаад, ...д хэлэн дээрэ ...харюусаад, ...мэдэхэгүй юу...жэ үгөөд, зо...тай хүргэжэ ...н байха. Энэ ...н хэжэнгынхи...удэмүүшэ бу...й байһые гэр...

...хэрэгээр Бу...ори, Хэжэнгэ, ...нуудай нюта...н саг гарадаг. ...р, хэлээд яа...ад хүн ябажа ...гэжэ һанаад, ...шни, урда...юр «не знаю» ...жархёод, ехэ ...саашаа һэнгэрэ...а. Нимэ ушар...шэ буряад ню... дайралдадаг ...хаанашье оро...й саад гү, али ...тын редакци ...ыхи зургаа... аймагай за...шан соошье, ...лгэмэй район ...моһоор хүдөө ...а, һонирхол...нгэргэхэ, лек...торнүүд—эр...ошонхой. Ха...рэ Хани ба...нгай зал соо ...ан хэшээл бо...соносхогдодог ...мэдээсэл үн...зон сугларна ...гдэнэ. Тезд ...зоной өөрынь ...ь нимэ һанал

...нийтын газаржуудташье түрэлхи хэлээ шагнажа, дуугаралсажа ябахада, сэдьхэлдэ ехэ зохид шэнги байгаа бэлэй.

Хэжэнгын аймагай һургуулинуудта буряад хэлые үзэлгэдэ онсо анхарал хандуулдаг, тиигээд аймагай хоёр һургуулинуудта тусхай программын ёһоор хамаг хэшээлнүүд буряад хэлэн дээрэ үнгэргэгдэдэг болонхой юм гэжэ дуулаһаншье байгаабди. Энэ асуудалаар бидэ ехэтэ һонирхожо, аймагай захиргаанай эрдэм һуралсалай таһагые даагша Владимир Цыренович Дашинимаевтай уулзажа, буряад һургуулинуудай тусхай программа тухай, аймагай һургуулинуудта буряад хэлэ заалга, һуралсалай мүнөөнэй байдал ба ерээдүйн хүгжэлтэ тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйжа, хандаһан байнабди.

Владимир Цыренович аймаг дотоодоо, республикашье соогоо мэдээжэ болоһон багша, хүмүүжүүлэгшэ, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ ба эмхидхэгшэ байһаһаа гадна, арадай соёл гэгээрэлэй шэнэ шэглэлнүүдые зохёогшодой нэгэн юм. Тэрэ олон жилдэ багшаар, һургуулиин директорээршье Хэжэнгын һургуулинуудта худэлхэ зуураа, һургуулинуудай эрхэ байдал, ажалыень һайн мэдэхэ, баян дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ мүнөө болонхой.

Һүүлэй жилнүүдтэ үндэһэн соёл болбосролнай, түрэлхи хэлэмнай, ёһо заншалнууднай багшанарай, эрдэмтэдэй, олониитын түлөөлэгшэдэй, бүгдэ арадаймнай оролдолгын ашаар шэнэ амисхал абажа, арадаймнай заншалта һайндэрнүүд, аман үгын баяллигууд, урданай нааданууд һэргээгдэжэ, буряадуудай дунда аргагүй ехэ дэмжэлтэ абажа, зали ехэтэйгээр бадаран хүгжэжэ байна ха юм.

Түрэлхи хэлээ мартаһан арадай ерээдүйнь харанхы, хамаг байдалынь доройтогши байха жэшээтэй. Тиимэһээ багшанарай мүнөө сагай нангин уялга хадаа дороһоо ургажа ябаһан үхибүүдтэ түрэлхи хэлээ хүүгэдэй саадһаа эхилжэ заалга, ёһо заншалнуудайнгаа һайн һайхан һургаалнууд дээрэ хүмүүжүүлгэ хадаа гол удха шанартай болоно. Эдэ хараа зорилгонуудые мөнөөдөөн болгоод үнгэргэхэгүй, саарһан дээрэ бэшээд орхихогүй, гоё гоё үгэнүүдые үндэр ендэр дээрэһээ үбсүүгээ тоншохо тооной хэлэһэн аад, мартажархихагүй, харин ухаан сэдьхэлээрээ, юрын багшаһаа хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэрөө, энэ хэрэгээ, мүнөө сагай тон шухала удха шанартай эрилтэ болоно. Тиимэһээ бодото хэрэгүүдээрээ энээниие ажабайдалда бэелүүлжэ эхилхэ сагнай тулажа ерээ гэжэ хэлэхэ байнаб,—гээд, В. Д. Дашинимаев уг зорилгонуудаа элирхэйлэн, саашань нигэжэ хэлээ һэн:

— Ушар нимэһээ бидэнэр буряад һургуулинуудай тусхай программа зохёогоод, мүнөө хоёр һургуулидаа заажа байна гээшэбди. Энэ шэнэ программын түхэл Хэжэнгын буряад интернат һургуулиин Могсохоной дунда һургуулиин, Дээдэ-Хэжэнгын ба Чисаанын дунда һургуулинуудай багшанар зүбшэн хэлсээд, дэмжэһэн байна. Шэнэ программын һуралсалай түсэбэй гол хараанууд хадаа, республикын һуралсалай ород бэшэ һургуулинуудта заaха, 1990—1991 оной һуралсалай жилнүүдтэ Россин Эрдэм һуралсалай министерствын зуршалагдаһан түсэбтэ үндэһэлэнхэй юм. 1990 оной июнин 29-дэ үнгэргэгдэһэн Буряад Республикын Эрдэм һуралсалай министерствын коллегиин шийдхэбэринн ёһоор, шэнэ программын туршалга Хэжэнгын интернат һургуулида болон Могсохоной дунда һургуулида һуралсалай түсэбэй хэмжээн соо, 1990 оной сентябрийн нэгэндэ эхилээ һэн.

Түс программын гол зорилгонууд гэхэдэ, нимэ байна: бүхы һуралсалай ябасые түрэлхи хэлэн дээрэ заалга хадаа гол зорилго болоно. Арадайнгаа урданай түүхын баримтата хуудаһануудые, утсаата арад зонойнгоо угай бэшэгые, даб-ташагүй үндэһэн соёлые үхибүүдэй шудалалгада анхарал хандуулха. Тиихэдэ арадай ёһо заншалнуудые, һургаалнуудые аман угын баялиг ба мүнөөнэй багшын ажалай түйлалтануудые дэ... ...дэһэлэй, хүгжэлтэ түгэ... ...үхибүүдые хүүгүүжүүлхэ. Энээнһээ гадуур онсо бэлигтэй, һүбэлгэн ухаансар үхибүүдые элирүүлжэ, эхэнэ абажа гараһан талаан бэлигыень улам саашань хүгжөөхэ. Амиды амитан бүхэниие хайрлажа, аха заха зониие хүндэлхэ, уужам тэнюун хүндэмүүшэ нигүүлэсхы сэдьхэлтэйгээр үхибүүдые хүмүүжүүлхэ. Арадуудай хоорондохи эб найрамдалые бэхижүүлхэ, арад бүхэнэй хэлэндэ, ёһо заншалнуудта хүндэтэйгөөр хандаха, ёһотой интернациональна хараа шугам үхибүүдэй сэдьхэлдэ түрүүлхэ. Бүгэдэ монгол угсаатанай соёл, уран зохёол нэгэдүүлһэн хуушан монгол хэлэ бэшэг үзэхэ гэхэ мэтэ болоно.

Үхибүүдые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлжэ, талаан бэлигыень элирүүлжэ, саашань хүгжөөхын тулада һургуулинуудай дэргэдэ искусствын студи гү, али үгы һаа, хүгжэмэй һургуулиин филиал, уран зурагай кружок, аман үгын ансамбль, хүүгэдэй драмкружок, һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлхэ музей, арадай заншалта уран бүтээлнүүдые, урлалнуудые үйлэдбэрилхэ кооперативууд болон мастерскойнуудые эмхидхэхэ шухала.

Буряадай арадай национальна спортын наадануудые үхибүүдэй дунда дэлгэрүүлэн хүгжөөхын тула аймагай ДЮСШ-тай, бүхэ барилдаанай, һур харбалгын, буряад шатарай секциинүүдэй филиалнуудые нээхэ, һургуулинуудай дэргэдэ мал үсхэбэрилэн түлжүүлхэ туһаламжын ажахы эмхидхэжэ, үхибүүдые гэрэй амитадта дуратайгаар, хэр үгһаа буряад арадай эрхилжэ ябаһан мал ажалай эхин мэдэсэнүүдтэй танилсуулжа, түрүүшын дүрэ шадабаритай болгохо гэхэ мэтэ зорилгонууд болоно.

— Нимэрхүү гол түлэб зорилгонуудые урдаа табиһан аймагай хоёр буряад һургуулида шэнэ программын гуримаар гурбадахи жэлэй һуралсал ябажа байна гээшэ. Юундэ хоёр һургуулида нимэ ажал ябуулгданаб гэхэдэ, жэлэй һүүлдэ, һуралсалай ябажа байха үедэ хоёр һургуулиин ажалда ямар бэрхэшээлнүүд ушарааб, туйлалта, амжалтануудынь хэр зэргэ байгааб гэжэ сасуулжа, зэргэлүүлжэ үзөөд, бидэ эүб тобшолол хэжэ, шэнэ жэлһээ һуралсалдань, нэмэлтэнүүдые, хубилалтануудые оруулха болонобди. Эдэ һургуулинуудта гансал буряад хэлэн дээрэ ном заагдаад үхибүүд ород хэлэндээ мүунууд байхагүй юм гү гэжэ түрэлхид һанаагаа эободог гээшэ. Тус һургуулинуудта үхибүүд хоёр хэлэ тон адли, тэгшэ мэдэхээр номоо үзэдэг юм. Тиигээд һурагшаднай һургуулияа дууһажа, саашаа һураха болоходань, дээдэ һургуулинуудта бүхы һуралсалай эмхи зургаануудта һуралсал ород хэлэн дээрэ ябажа байдаг гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ бидэнэр үхибүүдтэ ород хэлэнэй мэдэсэ һайнаар заaха ёһотойбди.

Мүнөө үедэ энэ программын дүүрэн үрэ дүн тухай хэлэхэнь эртэшэг ааб даа. Тыигэбэшье түрүүшын найдамтай алхам хэгдэнхэй, үхибүүд тон дуратайгаар түрэл хэлээ шудалдаг гээшэ. Жэл ерэхэ бүри эна шэнэ шэглэлэй ажал мүлигдэжэ, багшанарнайшье дүршэжэ, буряад хэлэн дээрэ һуралсал үхибүүдэймнай саашанхи ажабайдалда тон аша туһатай, хэрэгтэй байха ёһотой гэжэ би һанаха байнаб, — гэжэ В. Ц. Дашинимаев тодорхойлоо һэн.

Хооронэйнгөө түгэсхэлдэ Владимир Цыренович Дашинимаев намда Могсохоной дунда һургуулиин ажалтай танилсахыемни дурадхаа бэлэй.

Би Могсохон орожо ябаһан автобусто һуугаад энэ нютаг зорижо ябахадаа, Хэжэнгын багшанарай мүнөө сагай эрилтын үүсхэл, Республика соогоо заатагүй дэмжэгдэжэ, дүтын ерээдүйдэ Буряад ороной бүхы буряад шэглэлэтэй һургуулинууд, түрэл хэлэн дээрээ һуралсалаа хэдэг хэзээ болохо гээшэб гэһэн бодолнуудта абтажа ябаа бэлэйб.

З. БАДМАЕВ,
манай корр.

Агын дунда һургуулиин 150 жэлэй ойдо

ТҮРЭЛ ГУЛАМТААРАА ОМОГОРХОНОБДИ

Түрэл һургуули... Нигэжэ Агын нэгэдэхи дунда һургуулиие нэрлэдэгбди. Энэ һургуулиин түүхэ холоһоо унгитай. Аяар 150 жэлэй туршада эрдэмэй эхин алхам хэһэн нэрэтэй солотойшье, юрыншье хүнүүд түрэл һургуулимнай гэжэ дурдажал байдаг ха юм. Тиимэһээл Агын найман эсэгэнэрэй үри һадаһад нютагайнгаа түрүүшын хоёр класстай һургуулиһаа эхилһэн дунда һургуулярааа омогорхоню бшуу. Тингэвшьегүй аргагүйл— энэмнай Ага нютагта эрдэм гэгээрэлэй эхи табиһан нангин гуламта болонхой ха юм.

Энэ һургуулиин ута замые түүхэлжэ, олон зон бэшэһэн ааб даа. Гэбэшье Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урдахи дүрбэн жэл соо һураһан сагаа дурсан һанаха хүсэлтэйб.

...1937 он бэлэй. Август һарын дууһаха багаар Аргалиһаа Агада һурахаяа ерээ агша һэм. Тиихэдэ Ага гээшэ юрын лэ сэлэсэн байгаа. Тон томо, гоё гэр гэбэл, багшанарай училищиин хоёр байшан байһан юм. Һууринай тэг дунда хоёр алталмал ороһтой үндэр гоё ород һүмэ бии һэн. Зүгөөр Агын үйлсэнүүд бүхы дээрээ зуураан элһээр хушагданги байгша бэлэй.

Уданшьегүй һургуулиин хэшээлнүүд эхилжэ, табадахи класста ороо гээшэ һэн хаб. Манай класста элдэб нютагуудай, жэшээнь, Уртын, Урда-Агын, Дунда-Агын, Хойто-Агын, Шулуутайн, Ага-Хангилай, Үрөөнэйн, Улаан-Булагай хүбүүд, басагад сугларааа һэн. Тиигэд лэ танилсажа эхилээ һэмди.

Тиигэжэ эхин һургуулиин һүүлээр шэнэ багшанартай боложо, элдэб шэнэ предмедүүдые үзэжэ эхилһэмнай бүришье һонин бэлэй. Манай багшанар О. В. Морозова ород хэлэ, Х. Б. Батоев түрэлхи хэлэ, С. М. Сандано географи, Ж. Д. Дарижабон геометри ба тоо бодолго, С. Ж. Жамсарано зураг ба черчени, Б. Б. Баясхалано дуу заажа эхилһэн байна. Мүн бусад багшанаршье бии һэн ааб даа...

Хойто жэлынь һургуулимнай дунда һургуули болгогдоо һэн. Һургуулиин директор Н. Б. Бадмажабайн ябуулга ба оролдолгоор олон классуудтай нэгэ дабхар һуралсалай шэнэ гэр ба колхозуудай хүүгэдэй хамтын байранууд хооллолгын гэрнүүдтэйгээр баригдаһан байгаа. Тэрэнэй ашаар һуралсалай арга боломжо ба һурагшадай байра байдал һайжаржа эхилһэн юм.

Тиихэдэ багшанарнай һурагшадтаа ямар ехээр һанаагаа эободог, байра ба хоолой талаар анхаралаа хандуулдаг гээшэ һэн бэ! Тиихэтэй хамта, һуралсалай шанар дээшэлүүлхэ, журам заршам һайжаруулха талаар эрилтэ ехээр табигдадаг бэлэй. Һурагшадшье номоо оролдожо үзэдэг, хэшээлнүүдтэ һайнаар бэлдэдэг байгаа. Хүүгэдэй журам үндэр хэмжээндэ байдаг һэн. Юрэдөө, мүнөөдэрэйхи шэнгеэр журам эбдэхэ ябадал үзэгдэдэггүй һэн.

Һанаад үзэхэдэ, манай классайхидшье хүтэлбэрилэгшэ багша Ольга Васильевна болон отрядай вожата Абармид Дариевай үгөөр гээшэ һэн хабди. Тиигээд лэ һуралсал ба журам заршамаар, мүн пионерскэ худэлмэреэр бусад классуудай дунда яһала урдуур һуурида ябадаг байгаабди.

Ганса манай класс эрхим бэшэ һааб даа. Бүхыдөө һургуулымнай һуралсалаарашье, пионерскэ худэлмэри болоод уран бэлигэй талаарашье округой бүхы дунда һургуулиууд соо түрүүшын зэргэдэ ябадаг суутай һэн гэжэ һанаанаб. Тэрэ үедэ багшанарнай олошорһон, һуралсалай шанар бүри дээшэлһэн юм.

Дайнай урдахи жэлнүүдтэ багшанар Ж. Б. Балданжабон, П. А. Хамаганов, О. М. Баранникова, И. Л. Размахнин, Б. Д. Дашиева, П. Н. Добромыслов, П. А. Носырев, В. С. Размахнина, А. В. Носырева, Н. В. Лункин, И. К. Номоконов, В. Н. Долгополов, И. М. Прошунин, А. И. Яковлева ба бусад ерэжэ худэлһэн, Ага нютагай олон тоото хүбүүд, басагадые эрдэмэй эхин зүргөөр дахуулһан габьяатай.

Тиимэһээ энэ һургуулида урданьшье, тэрэ үедэшье хүдэлһэн олон багшанар гүрэнэй хайра шагналнуудта хүртэнэн байна. Тэрэ тоодо Н. Б. Бадмажабэ, Ц. Б. Балдано, С. М. Зубов, О. В. Морозова гэгшэд Ленинэй орденуудаар, тиихэдэ Б. Д. Дашиева Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэн.

Мүн дайнай урдахи жэлнүүдтэ һуралсалай отличниг-уудшье олон байгаа. Тэдээн сооһоо Д-Н. Шагдарон, Б. Цоктоев, Т. Токмакова, Ц. Цыренов, Ц-Д. Номогонова, Ц. Тудупова, Ц. Ринчинова гэгшэдэй Хүндэлэлэй самбарта гараад байдагыень һайн ананаб. Эрхимээр һурадаг бусадшье нүхэд биил һэн бээ.

Нүхэр Бадмажабайн 1940 ондо округой арадай гэгээрэлэй таһагые даагчаар баталагдахада, директорээр Д. Ц. Цыдено томилгдоод, 1940—1941 онуудай һуралсалай жилдэ худэлөө һэн. Тэрэл жилдэ арба гаран һурагшад, тодорхойлбол, Ц. Пильжитова, Ц-Д. Хандажанова, А. Токмакова, Д-Н. Шагдарон, А. Дагбаев, Б. Цоктоев, Д-Б. Батожаргалов, С. Батоев, Ц. Цыренов, А. Дариев, П. Балданжапов, М. Бальжинимаев гэгшэд Агын дунда һургуули тон түрүүн дүүргэжэ, үнэмшэлгэ-аттестадуудые абаа бэлэй.

* * *

Дайнай урдахи жэлнүүдтэ манай һургуули мүн уран бэлиг, уран һайханай талаарашье суурхадаг һэн. Уран һайханай элдэб кружогууд худэлдэг байгаа. Тоолобол, литературын, уран зурагай, хүгжэмэй, дуун ба хатарай, эдир моделистнүүдэй, мүн спортын талаар гэхэ мэтэ. Эдэ кружогуудта һурагшад олоороо, эдэбхитэйгээр хабаадагша һэн. Би өөрөөшье бултандань шахуу хабаададаг бэлэйб. Гэхэ зуура, илангаяа түрүүшын гурбан кружогуудһаа үлэдэггүй һэн хаб.

Литературын кружокые Ж. Б. Балданжабон хүтэлбэрилэгшэ һэн. Тус кружогто арба гаран һурагшад ябадаг байгаабди. Тиихэтэй хамта Жамьян Балданович бидэнээ саг сагта суглуулжа, литературна зохёолнуудай жанрнууд тухай хөөрэжэ үгэдэг, элитэ буряад уран зохёолшодтой, мүн тэдэнэй зохёолнуудтай танилсуулдаг, заримдаа өөрынгөө бэшэһэн шүлэг гү, али рассказ уншаад, бидэнэй һанамжануудые шагнадаг, тусхай темээр шүлэгүүд, рассказууд гү, али һанал бодолнуудаа бэшэхэ даабари үгэдэг бэлэй.

Дахин суглархадаа, тэдэ даабаринуудаар бэшэгдэнэн зүйлнүүдээ уншажа, зүбшэн хэлсэдэг һэмди. Тиин «Орьёл өодэ» гэжэ гар бэшэлгын журнал гаргадаг, өөһэдынгөө бэшэһэн юумэнүүдые тус журналдаа сэбэрээр буулгаад, зурагуудаар шэмэглэдэг байгаабди. Энэ мэтээр хори гаран хэһэг журналнуудые гаргаа бэлэйбди. Кружогто хабаадагшад сооһоо илангаяа Ш-С. Бадлуев, Ц-Д. Цымпилон, Б. Базаров, Д-Ж. Дашиев гэгшэд эдэбхитэй ба бэлиг шадабаритай гэжэ харагдадаг байһан юм.

Зурагай кружогто хабаадагшад үсөөншэг һэмди. Хүтэлбэрилэгшэмнай багша С. Ж. Жамсарано бэлэй. Бидэнээ суглуулхадаа, уран зураг ямар янзын байдаг бэ, карандашаар, уһан шэрээр ба тоһон шэрээр юун дээрэ (саарһан, бүд, модон гэхэ мэтэ) яажа зурахаб гэн хөөрэжэ, харуулжа үгэдэг һэн. Тиин зуралгын туршалга хэдэг, гэртээ даабари абадаг һэмди.

Кружогой эдэбхитэй гэшүүд гэбэл, Д. Данцаранов, Ц. Цыренов, С. Дамдинцыренов ба бусад бэлэй. Бидэнэйнгээ дунда Дандарнай онсо шалгардаг уран, нарин зурагша байгаа. Тэрэнэй зураһан байгаалиин зураг, хүнэй портрет бултанда һайшаагдадаг һэн.

Тэрэшэлэн хүгжэмэй кружок (хүтэлбэрилэгшэнь багша И. К. Номоконов) ехэ аша үрэтэйгөөр худэлдэг байһан юм. Кружогто хабаадагшад гол түлэб мандолина дээрэ наададаг гээшэ һэн хабди. Тиихэдэ Дамдинцырен Очировнай баяанаар наадахадаа бэрхэ, уран һайханай харалгада наадагша бэлэй.

1940—1941 онуудта областиин уран һайханай харалгада манай һургуули тон эдэбхи үүсхэлтэйгээр бэлдэжэ хабаадаа һэн. Олимпиадада бэлэдхэл Н. Б. Бадмажабайн хиналта доро, һургуулиин ахалагша пионервожата Б. Н. Нанзадоной оролдолго ба хүтэлбэри доро ябуулагдадаг байгаа. Тиин жэлһээ жэлдэ түрүү һуурида гарадаг һэмди.

Харин 1941 ондо Ж. Балданжабоной зохёоһон «Агууехэ нүүдэл» гэжэ сценарыар наада бэлдэжэ, округой олимпиадада нэгэдэхи һуури эзэлээд, областиин олимпиадада хабаадаха эрхэ олоһон байгаабди. Теэд тэрэ зун Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэн ушараар олимпиада болоогүй һэн.

Тиихэдэ уран зурагаар манай һургуули һүүлэй хоёр жэл соо округ болон областьдо илажа гараа агша һэн. 1940—1941 онуудта эдир зурагшадай зурагуудай выставкэнүүдтэ Дандар бидэ хоёрой зурагууд ээлжээгээр нэгэдэхи ба хоёрдохи һууринуудые эзэлжэ, Москва эльгээгдэһэн юм.

Ямар зурагууд һэн бэ гэбэл, Дандарай пейзаж ба «Бэлшээри дээрэ» гэжэ һэн аа гү, бүд дээрэ тоһон шэрээр зураһан зурагууд, мүн минии «Таряа хадалга» ба пейзаж (тоһон шэрээр зурагдаһан) һэн. Эдэ амжалтанууд манай багша Самбу Жамсарановичын оролдожо һураһанай аша үрэ мүн байгаа.

Мүнөө һанаад үзэхэдэ, түрэл һургуулимнай, багшанарнай, пионервожатанууд һурагшадай эдэбхи, үүсхэлнүүдые урагшатаагаар дэмжэжэ, хүүгэдэй уран бэлигэйнь дэлисэтэйгээр ургаха хэрэгтэ ехээр нүлөөлдэг байгаа ха юм даа. Тиимэһээл бага гү, али аха классуудай һурагшад адли эдэбхитэйгээр ниитын хэрэгтэ хабаададаг байһан гээшэ ха.

Юрэдөө, һургуулиимнай уран һайханай эдэбхитэдэй тоодо оруулан нэрлэхээр хүбүүд, басагад олон һэн. Жэшээнь, мэдэхэ хүнүүдээ нэрлэбэл, Б-Ж. Рыгзынов, Д-Н. Шагдарон, Д-Ц. Дамбаев, Н. Жамбалов, Ц. Жамсаранова, Д. Жаргалова, Ц. Яманова, Р. Жапова, Ч-Ж. Цыденова, Ц. Рыгзынова, У. Очирова, Т. Дашидондокова, Ц. Д. Гуруева, Б. Дашиева, Ц-Ж. Цыденов, К. Даржаин, Б-Г. Дамдинжапов ба бусад болоно.

* * *

Тэрэ гэһээр табяад жэл үнгэршэбэ гээшэ. Тезд түрэл һургуулидамнай дайнай урдахи жэлнүүдтэ худэлһэн хайрата багшанарнай булта шахуу үгы ха юм даа. Харин тиихэдэ һураһан хүбүүд, басагад мүнөө үбгэд, хүгшэд, дайнай ба ажалай ветеранууд болонхой. Гэхэ зуура, хэды олон хүбүүднай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнһаа бусаагүй, амгалан байдалай, мүнөө амиды мэндэ ябаһан зоной, залуу үеэнэй түлөө ами бэеэ үгөөб даа!

Зүгөөр тэрэ үеын хүбүүд, басагадай нилээд олониинь элитэ эрдэмтэд, багшанар, врачнууд, уран бэлигтэн, мэргэжэлтэд, ажалай түрүүшүүл, хүтэлбэрилхы худэлмэрилэгшэд болоһохой, орон нютагтаа, арад зондоо аша туһаяа үзүүлжэ ябаа, мүнөө ябанашье.

Тэдэ түрэл һургуулиингаа, хүндэтэ багшанарайнгаа оролдожо һураһанайнь түлөө ашыень харюулаа ха юм. Мүн олонхнимнай хүүгэд манай һургуулида һуража гараа. Мүнөө аша, зээнэрнай һуража байнхай. Иимэ болохоорроо түрэл һургуулимнай хэдэн үе зониие эрдэмэй харгыда оруулжа, үргэн замыень олгоо бшуу.

Агын дунда һургуулиин түүхэ үшөө нэгэ баларшагүй баримтаар баяжахань, Тиигэжэ 150 жэлэйнгээ ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэнь гээшэ. Энэ ехэ найндэртэнь түрэл һургуулидаа гүн һайхан мэдэрэлээ дуулган, шабинарайнь ёһоор хүндэлэл үзүүлхэ хүсэлтэн хэды олон бэ! Тэдэнэрэй тоодо оролсон, түрэл һургуулияа түүхэтэ ойгоорнь амаршалнаб! Бүхы багшанар ба һурагшадтань шэнэ амжалтануудые үрэснэб!

А. ЖАМБАЛОН,
уран зохёолшо.

Түрэл хэлэ

...ЭЭД ӨӨШӨГӨЙ ХЭШЭЭЛ

5

...н зүйлэй толгойтой үзэгүүд

...ва толгойтой үзэгүүд + тэмдэгээр арбан хо...ган дээрэ табигдадаг, харин 8' үзэг дээрэ ...ээрээ бөшэгдэдэг:

...ка	...рга	...нга	...рджа	...ньа	...та	...рда	...она	...рба	...рма	...рца	...рдза
...а	...га	...нга	...джа	...ньа	...та	...да	...на	...ба	...ма	...ца	...дза

...ла толгойтой арбан үзэг:

...лынь	лка	лга	лнга	лча	лджа	лта	лда	лпа	лба	лха
...нь	ка	га	нга	ча	джа	та	да	па	ба	лха

...а толгойтой арбан нэгэн үзэг:

...йлынь	ска	сга	снга	сньа	ста	сда	сна	спа	сба	сма	сца
...нь	ка	га	нга	ньа	та	да	на	па	ба	ма	ца

...ть: гол үзэг уншагдажа толгой үзэг уншаг...
...харин ганса ... – лха гэжэ толгой үзэгтэй...
...шагдадаг.
...ихэдэ: ... – Лхаса (Түбэд ороной нийслэл

Тарбагатайн районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагта дүршэлехэтэй 2 мүрдэгшэ худэлдэг юм. Тэдэнэй дундаһаа залуу мүрдэгшэ Андрей Георгиевич Сизых онсо шалгарна. Тэрэ Саратовска гүрэнэй автоинспекциин тусхай һургуули дүүргээд, хоёр жэл мүрдэгшөөр худэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: милицийн ахалагша лейтенант А. Г. Сизых.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Уншагшын һанамжа

ХҮДӨӨДЭ ЭМХИДХЭХЫЕ ДУРАДХАНАБ

бодолтой, дурадхал оруулха һанаатай бэшэнэб. Энэ лекторине худөө нютагуудаар үнгэргөө һаа ехэ һайн байгаа. Юундэб гэхэдэ, худөөшье газарта буряад хэлээ тал-мүл мэдэдэг зон олон. Илангаяа залуушуулай дунда. Энээниие бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл эрхилхэ байна. Урзанда үнгэргэгдэһэн бүгэдэ буряадуудай съезд дээрэ энээн тухай һанаагаа зобоһон элидхэлнүүд зэдэлээ бэлэй. Буряад хэлээ дэмжэһэн үүсхэлнүүдые хото городһоо гаргаял.

Э. БУДАЕВ.
Ярууныи район.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДҺЭЭ

СЫР БУЙЛУУЛДАГ БОЛОБО

Кабанскын кооператорнууд «Адыгейский» гэжэ нэрэтэй зөөлэн сыр буйлуулдаг болобо. Кабанскын райпогой дэргэдэ нээгдэһэн һүнэй цех түрүүшын долоон хоногой туршада районой түбэй «Гастроном» магазинда 50 килограмм нимэ сыр эльгээгээ һэн. Хүн зон энэ сыр дуратайгаар худалдажа абаа.

— Нимэ сыр буйлуулан гаргахань ехэ хүшэр бэшэ юм.—гэжэ колбасна цехэй начальник О. С. Холявенко хөөрэнэ.—Һүнэй цех нээһэнэй ашаар районой хүн зонһоо худалдажа абаһан һуеэ өөһэдөө буйлуулжа, өөһэдынгөө продукци үйлэдбэрилхэ аргатай болобобди. Тиимэһээ хэр ехэ һүн цехтэмнай тушаагданаб, тэды шэнээн лэ сыр буйлуулагдаха юм. 12-һоо, 24 час хүрэтэр саг соо сыр буйлуулагдажа, бэлэн болодог.

В. Б. Буданов хүн зонһоо һу суглуулдаг, Ольга Шутко сыр буйлуулдаг ажалтай юм. Саашадаа эндэ брынзэ хэдэг болохо юм.

«Байкальские огни» газетэһээ абтаба.

ХОЛТОҺОНОЙ УУРХАНДА

Недоидо Холтоһоной уурхайн худэлмэришэд буйалгаа хэжэ, комбинадай, районой, республикын хүтэлбэрилэгшэдтэ хэдэн экономическа эрилтэнүүдые табяа һэн. Тэдэ эрилтэнүүдэй хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, уурхайн мүнөөнэй экономическа байра байдал тухай хөөрэлдөөн тус коллективэй профсоюзна конференци дээрэ болоо.

Уурхайн худэлмэришэдэй салин хүлһэеэ абаха болзорынь тогтонижоруулагдаа. Материальна нөөсэнүүдые алмаһанай түлөө нэмэлтэ түлөөрнин, уурхайда худэлжэ, үлбэр үбшэн болоһон зоной пенси дээрэнь мүнгэ нэмэжэ үгэхэ гэһэн асуудалнууд шиидхэгдэбэ.

Байгша оной эхинһээ уурхайн коллективэй ажал урагшатай һайн ябажа байна. Нүүрһэ малтан абаха 1-дэхи кварталай түсэб 103,4 процент, металл абаха түсэб—113,4 процент дүүргэгдээ.

Габшагай ажалаараа шалгарагшадай тоодо 1-дэхи участогай худэлмэришэд (начальникынь Н. В. Силаков), 2-дохи участогайхид (хүтэлбэрилэгшэнь В. Д. Архипов) тэдээнһээ ехээр гээгдээгүй. Экономическа хүшэр байдалда оробошье, уурхайн хүтэлбэрилэгшэд арга хургаяа бэдэржэ, ажал хэрэгээ бодомжотойгоор эмхидхэһэнэй ашаар үйлэдбэриингээ хэмжээе бага болгонгүй, ажалшадайнгаа социально-экономическа байра байдалые һайжаруулхын талаар хэмжээнүүдые абаха арга олоо бшуу.

«Знамя труда» газетэһээ.

Нэрэ нэрээрнь дурдая

ХЭРЭГҮҮДЫНЬ САГААРУУЛАГДАБА

СОЛОВЬЕВ Михаил Андреевич, БМАССР-эй Тарбагатайн районой Хандагатай һууринда 1912 ондо түрэһэн, «Красный боец» колхоздо хүдэлжэ байһан, революцида харша номнол үргэлжэ хэжэ байһанай, һууринда бандидуудай добтолжо, эдэбхитэдые алахаяа байһан тухай үгэ хүүр тараанай түлөө 1939 оной июнин 9-дэ 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЯНЬКОВ Платон Петрович, Захааминай районой Михайловка һууринда түрэһэн, Дунда-Витимэй алтанай магазинние даадаг байһан, РСФСР-эй УК-гай 58—10 статьягай 2-дохи хубиин үндэһөөр толгойн саазада хүртэһэн. РСФСР-эй Верховно сүүдэй 1942 оной мартын 12-то абаһан элирхэйлэлгынгээ үндэһөөр сүүдэй шиидхэбэрние хубилгажа, эгээл хатуу хэһээлтые эрхыень 7 жэлээр хаһалгаар һэлгэһэн байна;

БАШКИРОВ Петр Семенович, Башкирай АССР-эй Гафурийска районой Дарьино дэрээвэндэ 1893 ондо түрэһэн, Дивизионно станцин 944-дэхи эвакогоспиталиин материальна хангалгын талаар начальнигай орлогшоор хүдэлжэ байһанаа 1942 оной июлиин 25-да 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

КАЗАНЦЕВ Сергей Григорьевич, Хяагтын районой Хяагтын-Адаг һууринда 1896 ондо түрэһэн, Улаан-Удадэ элдэб хүдэлмэри хэдэг байһан, Урицкийн нэрэмжэтэ үйлсын 13-дахи байшангай үүдые һүни тоншожо, ажаһуугшадыень элдэб хараалай үгөөр дорожолһонойнгоо, мүн баһа гэшхүүр дээрэ зогсоод, парти болон Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэдые элдэбээр хараанайнгаа түлөө 1941 оной октябриин 13-да сүүдлэгдэжэ, толгойн саазада хүртэхэ болоһон байгаа. 1942 оной январиин 2-то сүүдэй шиидхэбэри хүсэндөө оруулагдаа;

УЛЬЗУТУЕВ Павел Петрович, Шэтын областиин Карымска районой Ульзутуево һууринда 1896 ондо түрэһэн, БМАССР-эй Баунтын райондо прискдэ хүдэлжэ байһан. Маловск прискын хүн зоной дунда революцида харша номнол хэдэг, СССР тушаа элдэб муухай үгэ хүүр тараадаг байһанайнгаа түлөө 1942 оной январиин 11-дэ толгойн саазада хүртэхэ болоһон юм. 1942 оной апрелиин 22-то тэрэнь 10 жэлээр һэлгэгдэһэн байна;

КАЛЬСИН Николай Семенович, Баргажанай районой Баргажан һууринда 1876 ондо түрэһэн, Мухар-Шэбэрэй районой Нарин һууринда хубиингаа ажахыда хүдэлдэг байгаа. Советскэ Союзай политическэ байгуулалтада муугаар хандадаг байһанайнгаа түлөө, Совет засагта харша номнол хэдэгэйнгээ түлөө бүхы зоори зөөшэеэ хуряалгахын хажуугаар толгойн саазада хүртэһэн байгаа. Сүүдэй шиидхэбэри 1942 оной январиин 4-дэ хүсэндөө оруулагдаа;

ПОЛЯКОВ Илья Иванович, Хяагтын районой Хяагтын-Адаг һууринда 1918 ондо түрэһэн, Сэлэнгын районой пароходствын хүдэлмэришэнөөр хүдэлжэ байһан, 1938 оной декабриин 4-дэ СССР-эй Конституциин үндэртэ зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаанай болоһо байһан газарта СССР-эй амжалтануу тушаа элидхэлые буруушаажа, Совет засагта, революцида харша үгэнүүдые һоттуугаар хашхарһанайнгаа түлөө 1939 оной мартын 11-дэ 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЗОДБОЕВ Бальжир Серенович (Сыренович), Түнхэнэй аймагай Ахын хушуунай Бурунгол һууринда 1913 ондо түрэһэн, районой больницада уһа шэрэгшээр хүдэлжэ байтараа. 1938 оной апрелиин 11-дэ 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ИЛЬКОВ Василий Константинович, Кабанскын районой Исток дэрээвэндэ 1901 ондо түрэһэн, Мысовскын загаһа дабһалдаг пунктые даагшаар хүдэлжэ байһанаа, 1941 оной июлиин 22-то 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЛАПТЕВ Феофан Лупанович, Тарбагатайн районой Десятниково һууринда 1892 ондо түрэһэн, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлжэ байһанаа 1939 оной июлиин 10-да 7 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ОДОЕВ Дымбрыл, Ивалгын районой Гильбэрэ һууринда 1900 ондо түрэһэн, «Улаан трактор» колхоздо хүдэлжэ байһанаа тушаагдажа, 5 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЖИГМИТОВА Гэсэгма, Яруунын районой Баруун-Ульдэргэ һууринда 1912 ондо түрэһэн, гэрэй эзэн эхэнэр, колхознигуудай дунда Совет засагта, колхозой байгуулалтада харша номнол хэдэг байһанайнгаа түлөө 1939 оной августын 22-то 7 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

САНЖИМИТЫПОВ Чимит, Яруунын районой Тэлимбэ һууринда 1888 ондо түрэһэн, сельподо ашаа шэрэдэг байһан, нютагайнгаа хүн зоной дунда колхозһоо гараха тухай номнол хэдэг, колхознигуудай ажабайдалые муушалдаг, японтоной ерэхэ тухай үгэ хүүр тараадаг, хаанта засагай үеые магтадаг байһанайнгаа түлөө 1939 оной мартын 28-да 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЦЫРЕНОВ Бата, Яруунын районой Тэлимбэ һууринда 1890 ондо түрэһэн, ан олзоборилдог конторын агентээр хүдэлжэ байһанаа 1939 оной мартын 28-да 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

САМПИЛОВ Доржо, Яруунын районой Тэлимбэ һууринда 1912 ондо түрэһэн, «Нефтепроводстройн» складта хүдэлмэришэнөөр хүдэлжэ байһан, 1939 оной мартын 28-да 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЦЫРЕНОВ Буда (энэмнайл Поро-Буда), Хэжэнгын районой Тужын-Заха гэжэ газарта 1896 ондо түрэһэн, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, 1941—1942 онуудта колхознигуудай дунда фашис Германиин ба Японой аша туһада революцида харша номнол үргэлжэ хэжэ байһанайнгаа түлөө 8 зөөриеэ хуряагдахынгаа хажуугаар 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

МАХАШАРАЕВ Рабдан-Гомбо, Захааминай районой Хуртага һууринда 1901 ондо түрэһэн, Зэдын комбинадта хүдэлжэ байһанаа, 1939 оной апрелиин 23-да 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

МАТВЕЕВ Фрол Михайлович, Тарбагатайн районой Десятниково һууринда 1895 ондо түрэһэн, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо түмэршэ дарханаар хүдэлжэ байтараа, 1943 оной майн 13-да 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

КУЗНЕЦОВ Иван Дмитриевич, Московско областиин Серебряно-Прудска районой Голубое һууринда 1894 ондо түрэһэн, МНР-тэ «Союзнефтеэкспорт» гэжэ газарта медигээр хүдэлжэ байгаа. 1937 оной октябриин 7-до Хяагтада баригдахадаа, Улаан-Баатар хотодо ажаһуудаг совет эрхэтэдэй дунда Совет түрэндэ харша номнол хэдэг, Хаанта засагые ба Троцкийе магтадаг байгаа гэжэ гэмнэгдээд, 1938 оной февралиин 19-дэ 6 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЧИСТОХИН Николай Афанасьевич, Шэтын областиин Карымска районой Кайдалово станцида 1892 ондо түрэһэн, Романовкын транспортна конторын «Баргузинзолототранс» конторын начальнигаар хүдэлжэ байтараа, 1941 оной октябриин 18-да баригдажа, 1943 оной мартын 11-дэ 10 жэлээр хаагдаа;

ЦЫДЕНОВ Гуржап, Захааминай районой Үлэгшэн һууринда 1910 ондо түрэһэн, «1 Мая» колхоздо хүдэлжэ байһанаа 1939 оной мартын 27-до тушаагдажа, 1939 оной июнин 22-то 4 жэлээр хаагдаа;

УРЖЕНОВ Дашн-Даба Доржиевич, Захааминай районой Номто-Гол һууринда 1911 ондо түрэһэн, «Коминтерн» колхоздо хүдэлжэ байтараа, 1939 оной мартын 17-до баригдажа, 5 жэлээр эрхэ сүлөөгөө хаһагдаа;

ДОИТОВ Бадарха, Зэдын районой Дэрэстэй һууринда 1908 ондо түрэһэн ,Буряадай барилгын контородо (Улаан-Удэ) модошо дарханаар хүдэлжэ байһанаа, 1938 оной апрелиин 1-дэ тушаагдаад, 1940 оной ноябриин 17-до 10 жэлээр хаагдаа;

ХАНДУЕВ Базар, Зэдын районой Дэрэстэй һууринда 1891 ондо түрэһэн, Ивалгын районой Шалуута һууринда ажаһуужа байһанаа 1939 оной февралиин 19-дэ тушаагдаад, 1940 оной сентябриин 17-до 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

СИН-КВАН-НЕРИ Александр, КНДР-эй Хоядо провинцида 1877 ондо түрэһэн, Улаан-Удэдэ ажаһуужа байгаа, талха татадаг комбинадай баазада харуулшанаар хүдэлжэ байһанаа, 1941 оной сентябриин 10-да тушаагдаа, РСФСР-эй УК-гай 58—10 статьягай 2-дохи хубиин үндэһөөр толгойн саазада хүртэхэ болоһон байна. Совет засагта харша номнол хэдэгэйнгээ, парти правительствын хэмжээ ябуулганууды зэмэлдэгэйнгээ түлөө гэмнэгдэжэ, нимэ хүндэ хэһээлтэдэ хүртөө. Зэмэтэйгээ тэрэ мэдэрээгүй. Сүүдэй шиидхэбэри 1942 оной январиин 4-дэ хүсэлдүүлэгдээ.

ЦОКТОЕВ Бадмажап Балеевич, Хяагтын аймагай Ехэ-Нуга һууринда 1891 ондо түрэһэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажалладаг байгаа; 1935 оной августын 21-дэ 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ВАНЖИЛОВ Банзаракца Цыбикович, Сэлэнгын районой Хуралдай һууринда 1877 ондо түрэһэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажалладжа байтараа, 1935 оной августын 21-дэ 10 жэлээр сүүдлэгдээ;

ХОЛОЕВ Цыбикжап (Жалсан-Дагбаевич) Хяагтын районой Ехэ-Нуга һууринда 1885 ондо түрэһэн, Маркизовай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлжэ байтараа, мүн лэ 1935 оной августын 21-дэ сүүдлэгдэжэ, 7 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

ЦЫДЕНОВ Ринчин Рабданович (Дармын Содо) Сэлэнгын аймагай Урда-Цаган һууринда 1888 ондо түрэһэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажалладжа байтараа, мүн лэ 1935 оной августын 21-дэ сүүдлэгдэһэн байна;

БОРИСОВ Евстигней Яковлевич, Тарбагатайн районой Хүйтэн нютагта 1890 ондо түрэһэн, Кагановичой нэрэмжэтэ колхоздо ажалладжа байтараа, 1941 оной июниин 13-да хаагдаад, 1941 оной июлиин 19-дэ 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

НАЗАРОВ Ерофей Симонович, Тарбагатайн районой Ехэ-Куналей һууринда 1890 ондо түрэһэн, «Бурмонголлес» контородо ашаа тээгшээр хүдэлжэ байтараа, 1941 оной июлиин 14-дэ тушаагдаад, 1941 оной августын 9-дэ 8 жэлээр хаагдаа;

БАУМАН Эдуард Густович, Эстониин ССР-эй Юрьев хотодо 1892 ондо түрэһэн, «Путь к коммунизму» гэжэ промартельдэ сабхи хадагшаар хүдэлжэ байһан, 1941 оной июлиин 26-да 8 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

МАКАРОВ Алексей Андреевич, Хяагтын районой Улаадай һууринда 1906 ондо түрэһэн, Хяагта хотын хүүгэдэй байшанда хюрөөдэгшөөр хүдэлжэ байгаа, 1941 оной июлиин 19-дэ 6 жэлээр эрхэеэ хаһагдаа;

* * *

Эндэ дурдагдаһан эрхэтэд Совет засагые, парти, правительствые ба тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдые, колхозой байгуулалтые буруушаажа, тэдэнэй ерэдүйгүй байһан тухай номнол тараадаг, совет арадай дайсадые магтадаг, һаяын сагта харинн оронуудай добтолон орохые хүсэдэг, Совет засагые һуларуулхын тула тэрэнэй абадаг хэмжээ ябуулганууда хоро хүргэдэг байгаа гэжэ РСФСР-эй Уголовно Кодексын 58—10-дахи статьягай I, II пунктнуудай үндэһөөр буруугаар гэмнэгдэжэ,, элдэб хэмжээнэй болзороор эрхэеэ хаһагдаһан байна бшуу.

И. ГРИШИН,
Буряад Республикын прокуророй ахамад туһалагша, юстициин ахамад советник.

Агаһаа мэдээсэнэ

ӨНӨРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ДЭМЖЭЛГЭЭР...

Үхибүүн гараа ганзагада, хүлөө дүрөөдэ хүргэхэдөө, эхэ, эсэгынгээ «уурхайһаа дэгдэн» ажабайдалай бэеэ дааһан утын замда гарадаг гээшэ. Тиигэжэл 1988 ондо Ленинград хотын театрай, хүгжэмэй болон кинематографиин институт түгэсхэһэнэй удаа Ажалай Улаан Тугай орденто Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Гүрэнэй Бурлад драмын академическэ театрта ажаллажа байһан бүлэг залуу артистнар амяараа болон таһаржа, «Зүүн эүгэй үүдэн» («Восточные ворота») гэжэ нэрэтэй өөһэдын театр байгуулһан юм.

Һая мүндэлһэн энэ коллективэй уран бэлигтэн һаяхан Ага нютаг ерэжэ, зүжэг нааданууда харуулба. Зүжэгүүдһээ хэһэгүүд, мүнөө үеын шүлэг, дуунууд, шог ёгтс үгүүлэл гэхэ мэтын зүйлнүүдэй концертнэ программадань ороһон хадань хүнүүд тэдээнииень ехэ һонирхон хараба. Концертын биледэй үнэ сэнгэй ехэ (25 түхэриг-тэ) байбашье, хүнүүдэй тэрээнһээ гайхангүй Соёлой ордоноор дүүрэн суглараад байхадань, сэдьхэлдэ ехэ аятай байгаа бэлэй. Ушар юуб гэхэдэ, энэ хүндэ хүшэр сагта гансал хоолойгоо яагаад тэжээхэ тухай бодомжолдог бэшэ, харин соёл урлалаар, уран зохёолоор һонирходог зон Агада олон байба бшуу. РСФСР-эй габьяата артистка Дарима Сангажанова, Бурятия республикын габьяата артист Гүрэнэй шангай лауреат Баста Цыденов, Салан болон Эржена Жамбаловтан, Эрдэни Жалцанов, Туяана Бальжанова, Сэлбон Галсанов, Дондок Дампилов гэгшэд хэн-хэн гэшэгүй адли тэгшэ бэлигтэй артистнууд байһанаа, Ага нютагайхидта гэршэлээ.

Зүгөөр энэ театрай коллектив мүнөө үедэ хүл дээрээ дүүрэн гараадүй, ажабайдалай гүн ехэ далай соо өөһэдөөл тамаржа ябана. Дэлгүүрэй харилсаанай үедэ соёлшодто хүшэр болоһониинь бүгэдэндэ эли. Тиинһээ-тиитэрээ һая мүндэлжэ байһан коллективтэ хэдэн дахин хүшэр ааб даа.

Энээнние мэдэрхэ сэдьхэлтэй зонсй Агада олон байһаниинь һайшаалтай. Ушарынь, Агада гастрольдо ябаха үе соонь залуу артистнарай бүхы гаргашьень «Стиль» гэжэ бага предприяти бэе дээрээ дааба. Ороондоол хорёод наһаяа алхажа ябаһан Баяр Начинов гэжэ хүбүүн энэ предприяти ударидадаг юм. Тэрэ үндэһэн арадайнгаа залуу бэлигтэннине халуунаар дэмжэхэ ехэ хүсэлтэй байба. Тодорхойлбол, артистнарай Агада арбаад хоног соо ябахада, эдеэ хоолыень, байха байрыень, зам харгыень «Стиль» предприяти сүм даагаа юм. Гална «Восточные ворота» гэжэ театрай коллективые ерэхэ зуи Хитадай Үбэр Монголой автономито район гастрольдо эльгээхэ талаар хэрэг ябуулна. «Стиль» гэжэ бага предприяти театрай саашанхи хүгжэлтэдэ туһа хүргэн, 15 мянган түхэриг мүнгэ бэлэглэбэ. Тиимэһээ Буряад ороной булан бүхэндэ энэрхы сэдьхэлэй уряалаар уран бэлигтэнние дэмжэхэ зоной олон байһаниинь схэл һайшаалтай гээшэ.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ТОБШОХОНООР

БОКС. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн Саха (Яхадай) Республикын нинслэл Якутск хотодо болобо. Мүнөө мүнгэн һангай хомордожо байха үедэ манай ехэ зонын ороидоол найман командын зуугаад боксер хабаадаһан байгаа. Буряад Республикын спортын нэрэ хүндые долоон хүбүүд хамгаалхадаа, бултадаа шангай һуурида гараба. Тусхайлбал, багшанарай институтай, студентнэр, спортын мастернууд Бата Батуев, Алексей Овчаренко гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүртэ илалта туйлажа, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй чемпионууд болоо. Спортын мастернууд Түмэн Шутуков, Жаргал Бадмаев—хоёрдохи, Владислав Цыбиков, Владимир Знайденко, Андрей Пинтаев гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Манай суута боксер — СССР-эй спортын габьяата мастер, уласхоорондын категориин судья В. И. Баранников мурысөөнэй ахамад судья байба.

* * *

Боксоор уласхоорондын ехэ мурысөөн майн һүүл багта Корейн Республикын нинслэл Сеул хотодо үнгэргэдэхэнь. Буряад ороной суглуулагдамал командын гэшүүд Степан Хорлоев, Бата Батуев, Алексей Овчаренко, Жаргал Бадмаев, Владимир Знайденко гэгшэд энэ ехэ мурысөөндэ ошохобо һуралсал һорилго хэжэ байна.

* * *

Эдиршүүлэй дунда боксоор Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мурысөөн Эрхүү хотодо боложо байна. Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой спортын клубай дэргэдэхи «Ринг» гэжэ боксын һургуулиин һурагшад Сергей Банзаров, Олег Будуев гэгшэд энэ мурысөөндэ хабаадана.

БАРИЛДААН. Дүрэ булаалдалгын барилдаагаар СНГ-гэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн майн 26-да Москвада нээгдэхэнь. Энэ зүндаа Барселонодо болохо XXV Олимпиин нааданда һорилго бэлэдхэлэй эзэлжээтэ шата болохо нимэ ехэ мурысөөндэ Буряад ороной бэлигтэй бэрхэ барилдаашад —спортын габьяата мастер Борис Будаев, уласхоорондын классай спортын мастер Сергей Замбалов, спортын мастернууд Андрей Матюнов, Түмэн Жаргалов, Александр Бардаханов, Игорь Тютрин гэгшэд хабаадаха зорилготойгоор һорилго хэнэ.

ҺУР ХАРБАЛГА. Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө мурысөөн Орел хотын сагаалса дээрэ боложо байна. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Валерий Лысенко, Валентин Дарханов, спортын мастернууд Саяан Жалсараев, Маюр Ринчиндоржиев, Владимир Мадасов, Гэрэлма Эрдынеева, Жанна Тухалова, Елена Ефремова болон бусад Буряад ороной гэгшэд хүндые хамгаална.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Һорилгын үедэ. В. ПЛУТТЫН фото.

НЭГЭДЭХИ БҮЛЭГТЭ НААДАНА

Россин футболой холбооной хүтэлбэрилэгшэд Улаан-Удын «Сэлэнгэ» командын футболистнуудай нэгэдэхи лигэдэ наадаха болоһон тухай мэдээсэбэ.

Урдандаа манай зонодо наададаг Эрхүү, Кемерово, Барнаул, Благовещенск, Южно-Сахалинск хотонуудай командануу үнгэргэшэ жэлэй мурысөөнүүдтэ зононуудай дундаһаа шэлэн абтаһан тусхай бүлэгтэ наадаа юм. Харин байгша оной наадануудта эдэнэрһээ гадна Шэтын, Хабаровскын, Омскын, Томскын, Красноярскын, Владивостогой, Петропавловск-Камчатскын, Яхадай, Комсомольск-на-Амуре хотонуудай командануу нэгэдэхи лигэдэ наадаха болобо бшуу.

— «Сэлэнгэ» командын футболистнууд байгша оной наадануудта хаанашье хабаадаха эрхэгүй болоод байһан гээшэбди. Харин аза талаан болоходо «Вулканай» (Петропавловск-Камчатский) футболистнууд холын зайда футболистнуудаа эльгээжэ, угтажа байха мүнгэгүйбди, байгша оной наадануудта хабаадажа шадахагүйбди гэжэ мэдүүлһэн юм. Тиихэдэнь лэ манай «Сэлэнгэ» команда тус лигэдэ оруулагдаһан байгаа,—гэжэ командын начальник А. Д. Жамьяндабаев хөөрэнэ.

Командын гэшүүд дүй дүршэлөөр баян тренер спортын мастер Ю. И. Зубковой һорилго, хүмүүжэлгэ доро байгша оной эхинһээ һайн бэлэдхэл гараһан гээшэ. Тиихэдэ урандаа Эрхүүгэй «Звезда» командада наадаһан футболистнууд—вратарь Андрей Семенов, хамгаалагша Олег Тарапушенко, Андрей Кондрашин, добтологшо Николай Федькович гэгшэд «Сэлэнгэ» командын бүридэлдэ наадаха дуратай байһанаа мэдүүлээ. Эдэнэрһээ гадна республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг нааданууда һайн футболистнууд байһанаа харуулна шадаһан залуу спортсменүүд «Сэлэнгэ» командын бүридэлдэ абтанхай. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, вратарь Кабунов, хамгаалагша Похлебаев, добтологшо Марач (бултадаа «Инициатива» командаһаа), добтологшод Зубарев, Истомин (Онохойн «Восход», «Стекольщик» командануудһаа) гэгшэд болоно. Эдэнэрһээ гадна «Сэлэнгэ» командын ветеранууд, спортын мастернууд Сергей Кокорин, Владимир Чумаков, футболистнууд Орснок Озиев, Леонид Иванов, Александр Жамьяндабаев, Юрий Головко, Геннадий Комогорцев, Игорь Воронков, Анатолий Пискун, Андрей Гельгорин гэгшэднай командадаа үлэнхэй. Мэдээжэ футболистнууд Александр Алферов, Олег Соболев, Владимир Лыженков, Андрей Воржев гэгшэд Эрхүүгэй «Звездагай» бүридэлдэ наадана.

«Сэлэнгэ» команда байгша оноойнгоо нааданууде үнгэргэжэ эхилбэ. Түрүүшынь наадан майн 2-ой үдэр авиационно заводой стадион дээрэ болоо. Юундэ тэндэ үнгэргэдөө юм гэхэдэ, Буряад Республикын 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион заһабарилгада ороһон байна.

Авиационно заводой стадион дээрэ болоһон наада үнгэргэлсэхэсэ Ангарскын «Алекс» команда ерэһэн байгаа. Тус командын футболистнууд байгша ондо хоёрдохи бүлэгэй командануудтай наадаха юм. Харин мүнөө үнгэргэгдэһэн нааданинь Россин кубогай түлөө эхилһэн түрүүшын уулзалга байба.

«Сэлэнгын» футболистнууд энэ уулзалгаяа ульгам бэрхээр үнгэргэжэ, стадиондо суглараг шадаа урмашуулаа. Эндэ спортын ветеран Сергей Кокорин, Игорь Воронков, Леонид Иванов гэгшэд наадалгаа яһала хурдан солбоор наадаба.

Наадалгаа хоёрдохи хахадай һаял эхилээд байхада «Сэлэнгын» футболист Андрей Кондрашин ялын бүмбэгэ сохижо, тоо нээһэн юм. Эндэ айлшадай хамгаалагшад «Сэлэнгын» добтологшо Вячеслав Марачтай буруугаар наадажа, ялада оробо. Энээгэйнгээ удаа «Сэлэнгын» футболистнууд үшөө тоо нээхэ һэдэлгэтэйгээр добтолжо мэдэнэ. Ангарскын футболистнууд манай командын гэшүүдэй шанга добтолгодо хамгаалга хэжэ үрдихээе болиходоо, буруугаар наадажа, ялада орохо баатай болоно. Иигэ тиимэ добтолгын үедэ ялада ороһон айлшадай ворота руу хоёрдохи бүмбэгэ сохигдошоо. Эндэ «Сэлэнгын» футболист Кондрашин дахинаа шалгаржа, наадалгаа тоо 2:0 болгожо, удаадахи уулзалгада хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Россин дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэхэ хоёрдохи наадан Новосибирск хотодо майн 9-дэ үнгэргэгдэбэ. Тус хотын нэрэ соло хамгаалдаг «Чкаловец» командатай «Сэлэнгын» футболистнууд наадаһан байна.

Энээнэй урда тээ нэгэдэхи лигэ түрүүшынгээ уулзалга Омскын «Иртыш» командын стадион дээрэ майн 6-да үнгэргэбэ.

Хоёрдохи наадаяа Сэлэнгын футболистнууд Улаан-Удэ хотодо Яхадай «Динамо» командатай үнгэргэхэ болоохой. Тэрэ наадан майн 19-дэ болохо юм.

Т. БАДМАИН.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

Республикын колхоз болон совхозуудта, таряашадай ажахынууда болон нэгэдэлнүүдтэ мүнөө үедэ ямар ажал ябуулагдажа байһан тухай тобшохоноор хөөрэнэн мэдээсэлнүүдэй суглуулбари номерой нэгэдэхи хуудаһанда олоной һонорто табигдаба.

«Үглоодэр юутээ эдихэбибди?» «Таряашад бүтээһэн ажалдаа пайдана» — Б. Убеевэй фоторепортаж.

Тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

«Арад зоной һуудал байдал улам доошолно» — Буряад Республикын Статистикын талаар гүрэнэй комитедэй мэдээсэлэй үргэлжэлэл.

«Бурятия» газетын пинтын приемно шалгана. «Энэ хүшэр үедэ бэе бэедээ анхаралтайгаар хандаха шухала» —мэдээсэл.

Зэдын районһоо мэдээсэнэ. «Тусхай магазинуудай үнэ сэнгүүд тухай» — Б. Цыбиковэй корреспонденци.

Эрдэм һуралсал тухай Буряад Республикын Хуули.

Хүн ба үе саг. «Берлиндэ айл болоһон түүхэтэй» — Ш. Бадархановай репортаж.

«Тамын оронние арһа мяхан дээрээ мэдэрһэнбби» — фашизмын түрмэ шоронгуудта зобоһон М. Овчинниковай дурсалга.

Телефаксһаа абтаһан тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ:
ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э., ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ Б. Ц.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилиин үйлс, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшоной — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, таһагууд: соведуудэй хүдэлмэрийн ба нийтын эмхинүүдэй —2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35. соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 олонитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; коммерческэ—2-35-84; корректориудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающиниудай)—2-35-95, манай корреспондентнууд: Баргажанда—91-1-44, Закаменскда—31-61, Агинскда—3-45-94.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери—2-54-54, вахта —2-56-62.

Газетэ жэлдээ 260 дахин гараха. Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Газетын индекс 50901. Тираж 7.500 Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 22.40.

Буряад Республикын Хэблэлэй ба олондо мэдээсэлгын министерствын республиканска типографида газетэ барлагдан хэблэгдэбэ. Директорэйнь телефон 2-40-45.